

ZPRÁVY

Československé psychologické
společnosti

při Československé akademii věd

BULLETIN

Slovenskej psychologickej spoločnosti

pri Slovenskej akadémii vied

VI.

1964

č. 8-9

9

ZPRÁVY

**ČESKOSLOVENSKÉ PSYCHOLOGICKÉ
SPOLEČNOSTI**

PŘI ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMII VĚD

BULLETIN

**SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ
SPOLOČNOSTI**

PRI SLOVENSKEJ AKADEMII VIED

JSOU ORGÁNEM ČSPS

ROČNÍK VI – ČÍSLO 8-9

ČSPS, NÁBŘEŽÍ BEDŘICHA ENGELSE, PRAHA-VYŠEHRAĐ

Božet 4759/66

Zprávy Československé psychologické společnosti
a Bulletin Slovenskej psychologické spoločnosti vydávají ČSPS a SPS
pro své členy

Vycházejí neperiodicky podle potřeby

Redakce „Zpráv ČSPS“:

Vedoucí redaktor: doc. dr. E. Holas

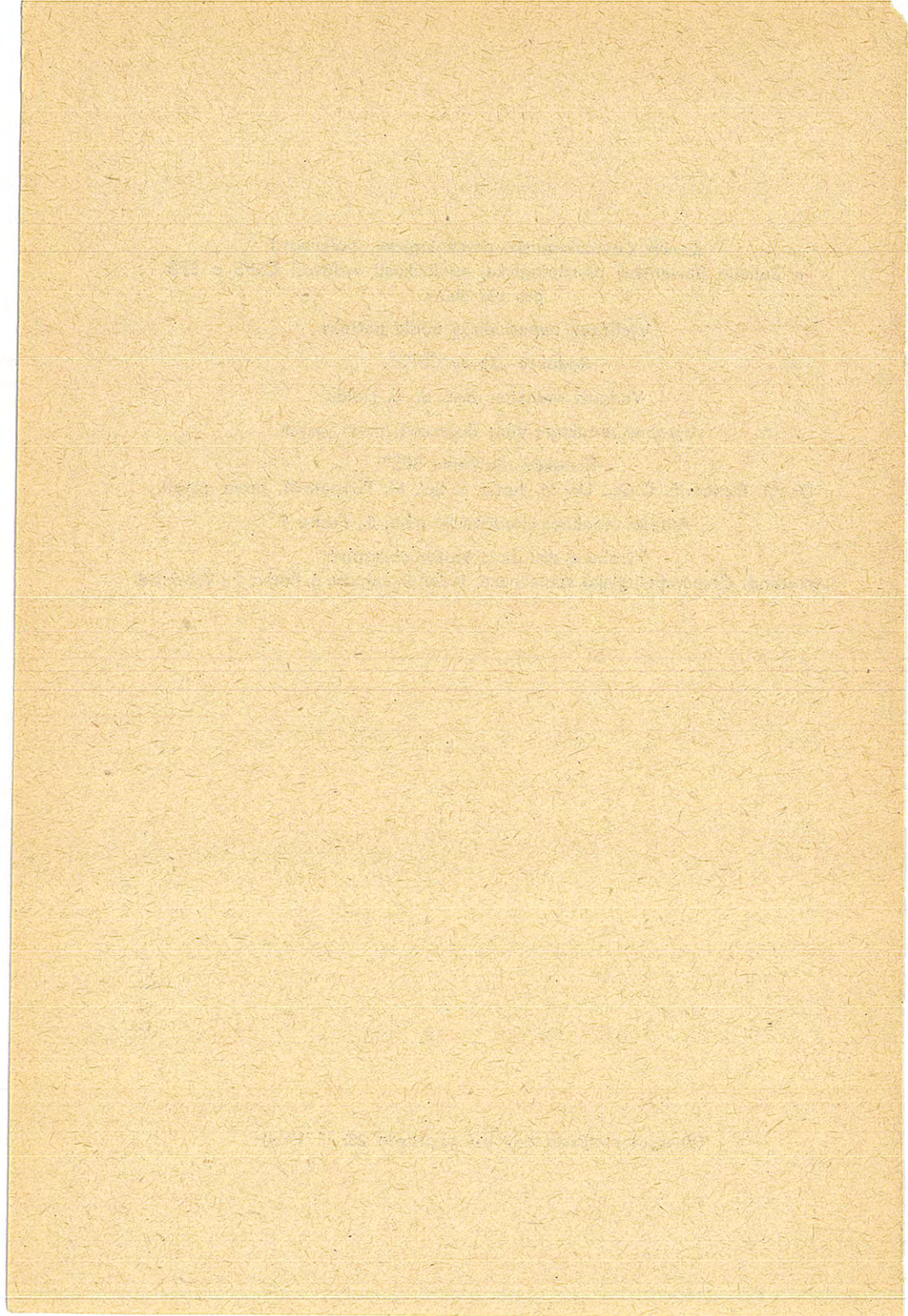
Výkonný redaktor: Věra Bokorová, prom. psych.

Redakce „Bulletinu SPS“:

Dr. O. Blaškovič, C. Sc., Dr. M. Jurčo, C. Sc., M. Popperová, prom. psych.

Adresa redakce: Hradčanské nám. 5., Praha 1

Výrobu a distribuci brožur obstarává
sekretariát Čs. psychologické společnosti, Nábř. B. Engelse 6, Praha 2 - Vyšehrad

OBSAH

ZPRÁVY ČSPS:

Státní plán výzkumu	7
Seminář na téma „Psychodiagnostické metody v klinické psychologii“	10

Zprávy z ústředí

Zpráva o činnosti ČSPS v r. 1963	12
Činnost ústředního výboru	15
Plán práce ČSPS na rok 1964	16
Ekonomická sekce: Využití psychologie v praxi	20

Zprávy z oblastí

Přehled hlavních akcí OS v roce 1963	25
--	----

Zahraniční okénko

XV. Mezinárodní kongres užití psychologie	29
24. Kongress der Deutschen Gesellschaft für Psychologie	30
Z polských psycholog. pracovišť	30

Oznámení členům

Upozornění členům ČSPS	35
Ustavení pracovní skupiny sociální psychologie	35
Vzpomínka na dr. L. Srpa	36

BIBLIOGRAFIE

Seznam zahraniční literatury v oblasti psychologie v ČSSR knižovnách (1961–1962)	Příloha
---	---------

BULLETIN SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI

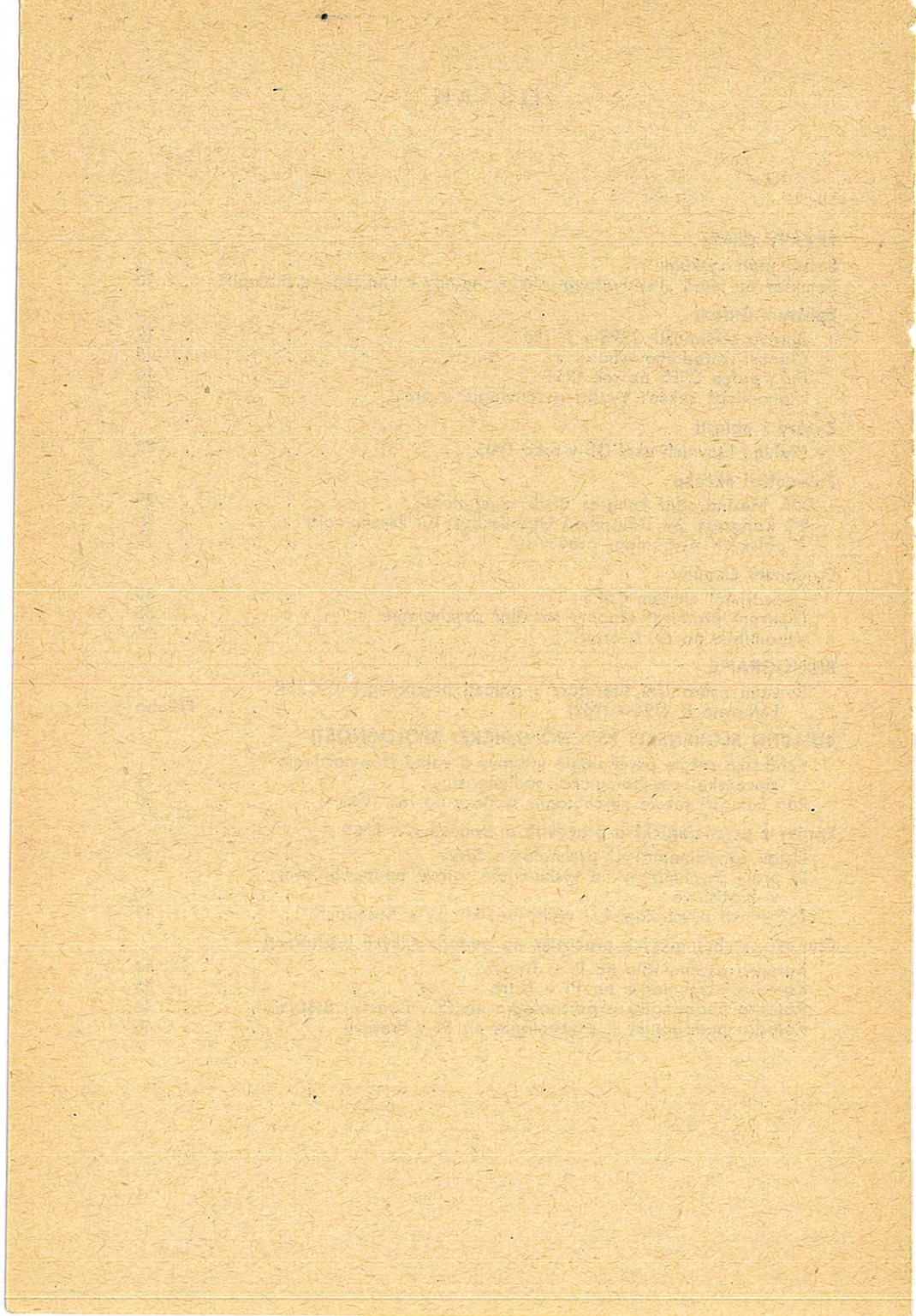
Schôdzka sekcie psychológie výchovy a valné zhromaždenie slovenskej psychologickej spoločnosti	38
Pán činnosti sekcie psychológie výchovy na rok 1964	38

Zprávy z psychologických pracovišť o činnosti v r. 1963

Ústav experimentálnej psychológie SAV	39
O práci psychologov na výskumnom ústave pedagogickom v Bratislave	40
Z činnosti psychologickej výchovnej kliniky v Košiciach	41

Činnost psychologických pracovišť na pedagogických inštitútoch

Katedra psychológie na PI v Trnave	44
Katedra psychológie na PI v Nitre	45
Katedra pedagogiky a psychológie na PI v Banskej Bystrici	46
Katedra pedagogiky a psychológie na PI v Prešove	46

STÁTNÍ PLÁN VÝZKUMU

Pro informaci uvádíme rozpis státního plánu výzkumu pro oblast psychologie na rok 1964 (– s výhledem na rok 1965). Jde o čtyři samostatné hlavní psychologické úkoly – 3002 až 3005:

Číslo a název samostatného hl. úkolu: **Hlavní pracoviště:**

3002 Základní problémy obecné psychologie Ústav experimentální psychologie SAV

Čís. a název díl. úkolu: 3002/

Pracoviště–resort:

Odpov. pracovník:

/1 Problémy psychologie osobnosti

Filosofická fakulta KU, Praha – MŠK

Prof. dr. V. Tardy

/2 Senzorické procesy zrakové

Ústav experimentální psychologie SAV – ČSAV

Dr. D. Kováč CSc

/3 Psychologické problémy myšlení

Fil. fak. PU Olomouc – MŠK

Doc. dr. Emil Holas

/4 Problémy společenské determinace psychických jevů a jejich regulační úlohy v sociálních vztazích

Pedagogický ústav JAK ČSAV – ČSAV

CSc J. Janoušek a kolektiv

/5 Problematika adaptability na sociál. normy (jako součást delšího úkolu 3002/4)

Filosof. fakulta KU – MŠK

S. Hermochová, prom. psych.

Číslo a název samostatného hl. úkolu: **Hlavní pracoviště:**

3003 Základní problémy vývoje psychiky a učení Pedagogický ústav J. A. Komenského ČSAV

Čís. a název díl. úkolu: 3003/

Pracoviště–resort:

Odpov. pracovník:

/1 a) Problémy a specifické rysy vývoje psychiky našich dětí

Pedagogický ústav JAK – ČSAV

Prof. dr. V. Chmelař, čl. k. ČSAV

b) Některé problémy objektivní diagnostiky vývoje osobnosti

Universita UJEP Brno – MŠK

VI. Smékal, prom. psych.

c) Vztah mezi průběhem trvání optické a akustické pozornosti

dto

d) Výzkum základních problémů regulace chování v ontogeneze

Filosof. fakulta UKo Psychol. ústav, Bratislava – MŠK

Doc. dr. T. Pardel
Dr. L. Maršalová
CSc Ďurič L.
Dr. J. Koščo

e) Problémy a specifické rysy vývoje psychiky našich dětí

Pedagogický ústav JAK pracov. Brno – ČSAV

Doc. dr. R. Konečný

Čís. a název díl. úkolu: 3003/

- f) Problémy a specifické rysy vývoje našich dětí
- g) Výzkum soc. vztahů dětí rozvrácených manželství
- /2 a) Základní otázky psychologie učení
- b) Psychologické základy osvojování a rozvoje pracovních dovedností
- c) Výzkum vztahu jedince a prostředí
- d) Základní problémy psychologie učení „Vývin a učenie“

Pracoviště—resort:

Pedagogický ústav JAK
Praha – ČSAV

Dětská fak. nemocnice a poliklin., Praha KV 11

Pedagogický ústav JAK
ČSAV – ČSAV

Fil. fakulta KU, Praha
– MŠK

Přír. fakulta PU, Olomouc
– MŠK

Pedagogický institut
Karlovy Vary – MŠK

Filosofická fakulta UKo
Bratislava – MŠK

Odpov. pracovník:

CSc. M. Michalička

MUDr. V. Trnka

Prof. dr. J. Linhart

Doc. dr. J. Čáp

Doc. dr. J. Vaněk, CSc.

S. Brejcha

Doc. dr. T. Pardel

Číslo a název samostatného hl. úkolu: Hlavní pracoviště:

3004 Základní otázky psychologie práce

Psychologický ústav KU, Praha

Čís. a název díl. úkolu: 3004/

- /1 Otázky předmětu a metod psychologie práce
- /2 Psychologické aspekty práce jako společenského procesu (Bude řešen až v r. 1965)
- /3 Problémy regulace pracovní činnosti
1. Problematika časového průběhu prac. činnosti
 - 1.1. Symptomatologie pracovní křivky
 - 1.2. Záměrná regulace průběhu volných reakcí
 - 1.3. Časové rozložení chybných výkonů při jednoduché kontinuální činnosti
 - 1.4. Vliv taktu na průběh jednoduché cyklické činnosti
 - 1.5. Srovnání časového průběhu kontinuální a diskontinuální činnosti

Pracoviště—resort:

Psychologický ústav KU
– MŠK

Psychologický ústav KU
Praha

Odpov. pracovník:

Prof. dr. J. Doležal

Prof. dr. J. Doležal
V. Břicháček,
prom. psych.

2. Vliv zpětné informace na průběh pracovní činnosti

- 2.1. Uvědomění charakteru průběhu jednoduché motorické reakce
- 2.2. Změny parametrů jednoduché reakce pod vlivem některých forem zpětné informace o výkonu
- 2.3. Chyba ve výkonu jako zdroj zpětné informace

Čís. a název díl. úkolu: 3004/	Pracoviště-resort:	Odpov. pracovník:
/4 Základné psychologické aspekty automatizácie	Ústav experimentálnej psychológie SAV — ČSAV	Dr. J. Daniel, CSc
Problematika regul. prac. činnosti (Změny KGR a TK v průběhu relaxačně aktivního autoregulačního zásahu)	Filosofická fakulta KU Praha — MŠK	Doc. dr. M. Machač, CSc

Číslo a název samostatného hl. úkolu:	Hlavní pracoviště:
3005 Základní teoretické a metodologické otázky patopsychologie	Výzkumný ústav psychologie a patopsychologie dětí a mládeže, Bratislava

Čís. a název díl. úkolu: 3005/	Pracoviště-resort:	Odpov. pracovník:
/1 Problémy predmetu a metód patopsychológie	Výskumný ústav psychológie a patopsychológie detí a mládeže Bratislava — MŠK	Doc. dr. M. Bažány, CSc
/2 Zvláštnosti procesu učenia sa u detí s patopsychologickými prejavmi	Psychologická výchov. klinika, Košice — MŠK	PhDr. J. Hvozdlík
/3 Psychologické aspekty některých tělesných onemocnění	Filosofická fak. UJEP Brno — MŠK	PhDr. B. Bárta
/4 Validita psychologických diagnostických metod (používaných ve zdravotnictví)	Výzkumný ústav psychiatriky, Praha — MZd	PhDr. J. Srnec

I. spoločný seminár poľských a československých psychológov na tému

PSYCHODIAGNOSTICKÉ METÓDY V KLINICKEJ PSYCHOLÓGII

V dňoch 19.–21. marca 1964 konal sa v Tatranskej Lomnici prvý spoločný seminár poľských a československých psychológov. Témou seminára boli „Psychodiagnostické metódy v klinickej psychológii“. Seminár usporiadala Východoslovenská oblastná skupina Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV a Psychologická výchovná klinika v Košiciach.

Seminára sa zúčastnilo asi 60 psychológov, z toho 12 bolo pracovníkov Pracovní Psychometrickzej PAN vo Varšave, Pracovní Psychologicznej v Szpitalu dla Nerwowo i Psychiczne Chorych v Koberżynie, Państwowe Szpitala dla Nerwowo i Psychiczne Chorych v Drewnicy a Państwowe Sanatorium dla Nerwowo Chorych vo Varšave. Seminára sa zúčastnil tiež dr. T. Gnat, dyrektor Departamentu Profilaktyki i Lecznictwa Ministerstwa Zdrowia.

V priebehu trojdenného zasadnutia bolo prednesených 21 referátov, z toho 17 poľskými, 4 slovenskými psychológmi.

Predmetom zdelení poľských psychológov boli výskumné práce, týkajúce sa štandardných metód, užívaných v klinickej psychológii. V úvodnom referáte dr. M. Chojnowski oboznámil účastníkov seminára s tematikou výskumu, prevádzaného v Pracowni Psychometrycznej PAN. V ďalších referátoch informovali poľskí psychológovia o postupoch a výsledkoch objektívnej, najmä matematickej analýzy psychodiagnostických testov a overovania ich vhodnosti pre účely diferenciálnej diagnostiky.

Program bol doplnený niekoľkými príspevkami slovenských psychológov, ktoré označili ďalšie možnosti rozvoja psychodiagnostických metód, napr. s použitím laboratorných postupov psychologických ako aj metód fyziologických.

Boli predneseny tieto referáty:

1. Chojnowski M.: Przegląd prac badawczych prowadzonych w Pracowni Psychometrycznej PAN
2. Markowska B.: Normalizacja Testu inteligencji Leitera dla dzieci głuchych
3. Młótkowska M.: Porównanie dwóch metod badania testem labiryntów Porteus
4. Pluzek Z.: Wielowymiarowy Inwentarz Osobowości (MMPI) w świetle polskich badań
5. Godorowski K.: Ocena wyników leczenia schizofrenii paranoidalnej za pomocą Wielowymiarowego Inwentarza Osobowości
6. Chojnowski M.: Zastosowanie liniowej funkcji dyskryminacyjnej Fishera do diagnostyki za pomocą Wielowymiarowego Inwentarza Osobowości
7. Fraenkel E.: Príspevok k metodike vyšetrenia pamäti
8. Pluzek Z.: Psychiatryczna Skala Obserwacyjna Wittenborna jako narzędzie oceny skuteczności leczenia
9. Bednárík Š.: Lüscherov test v psychiatrii
10. Stančák A.: Pletyzmografická metóda pri výskume emócií
11. Nowakowska M.: 16 – czynnikowy Kwestionariusz Osobowości R. B. Cattella
12. Szeszyńska E.: Skala Temperamentów Thurstone 'a
13. Chojnowski M.: Opracowanie polskiej adaptacji Inwentarza Osobowości Eysencka (MPI)
14. Tubilewicz K.: Skala pamięci Chojnowskiego
15. Manturzevska M.: Muzyczny Test Osobowości Cattella

16. Stančák A.: Performančné skúšky v psychofarmakologickom výskume
17. Plużek Z.: Przydatność wybranych testów psychologicznych do rozpoznawania organicznych uszkodzeń mózgu
18. Grochulska M.: Zastosowanie Testu Bentona do diagnozy różnicowej organicznych uszkodzeń mózgu
19. Mlotkowska M.: Krótka Skala inteligencji (KSI) Choynowskiego
20. Skrzypek E.: Jaki jesteś? Skala niepokoju dla dzieci
21. Choynowski M.: Przegląd innych testów klinicznych w opracowaniu

K predneseným referátom bola živá diskusia, ktorej sa tiež hojne účastnili pracovníci z Čiech a Moravy. Diskusné príspevky sa týkali okrem iného všeobecnej problematiky spojenej jednak s doterajšou metodológiou testov, jednak s ich začlenením do komplexného diagnostického postupu.

Práce referované poľskými psychológmi mali vysokú úroveň. Svedčí o tom, že na úseku psychometrie zvládli poľskí pracovníci moderné metódy štatistickej analýzy a dokážu ich tvorčím spôsobom použiť. Rovnako sa potvrdilo, že vhodná matematická analýza testov a ich štatistické overenie na domácej populácii významne zvyšuje ich vedeckú hodnotu a tým aj odbornú úroveň ich užitia v praxi zdravotníckej, výchovnej školskej a ekonomickej.

V rokovaní sa ukázalo, že práca v Pracovni Psychometry PAN sa sústreďuje predovšetkým na riešenie problémov konkrétnych metód, zatiaľ čo československí psychológovia sa orientujú skôr na riešenie konkrétnych otázok, vyplývajúcich z klinickej praxe. Už z toho možno usudzovať, že úzka vzájomná spolupráca psychológov oboch zemí by bola veľmi žiadúca.

Veľmi dobrá organizácia seminára poskytla účastníkom všestrannú možnosť výmeny skúseností. Organizátori seminára zaistili optimálne vhodné pracovné prostredie a plynulý priebeh rokovania. Hodnotiaca komisia im vyslovuje za ich iniciatívu poďakovanie. Československí psychológovia oceňujú tiež pomoc poľských psychológov pri organizácii seminára. Poskytnuté podrobné súhrny poľských referátov uľahčili vzájomné porozumenie. Výstava poľských psychodiagnostických pomôcok bola okrem demonštrácie testov ďalším vítaným zdrojom informácie.

Rokovanie bolo veľmi užitočné a je v záujme poľských a československých psychológov, aby sa podobné semináre konali pravidelne a aby sa čo najviac využilo všetkých ďalších možností obojstranného pracovného kontaktu.

Dr. J. Srnec, v. r.
Dr. J. Hvozdič, v. r.

Dr. M. Manturzevska, v. r.
Dr. B. Bárta, v. r.

Dr. J. Hoskovec, v. r.
Členové hodnotiacej komisie

ZPRÁVY Z ÚSTŘEDÍ

Zpráva o činnosti Čs. psychologické společnosti při ČSAV v r. 1963

Práce ČSPS byla v roce 1963 ve všech jejích složkách řízena schválenými plány práce na tento rok.

Také **ústřední výbor** ve své práci plnil hlavní body svého plánu:

1. S výbory odborných sekcí projednával koncepci a organizační zajištění celostátních seminářů o aktuálních tématech v psychologii. Byl kladen důraz na monotematicnost, teoretickou závažnost a společenský dosah projednávaných témat.
2. Ve spolupráci s výbory odborných sekcí projednal program a možnosti realizace postgraduálního školení psychologů z jednotlivých úseků praxe. Konalo se postgraduální školení v klinické psychologii, v ekonomické psychologii, školení v práci s diagnostickými pomůckami, se statistickými metodami aj.
3. ÚV navázal spojení s psychologickou společností sovětskou a všemi psychologickými společnostmi zemí socialistického tábora. Ke spolupráci se hlásí společnost polská, bulharská a z NDR, stejně se vítá podnět k založení mezinárodního psychologického časopisu.
4. Členství ČSPS v International Association of Scientific Psychology bylo ověřeno účastníky kongresu této asociace ve Washingtoně, v srpnu 1963. Otázka našeho členství v mezinárodní asociaci pro aplikovanou psychologii bude řešena na sjezdu této asociace v Lublani letošního roku.
5. ÚV ČSPS se svými podněty obrací přímo na nejvyšší státní orgány, v otázce reorganizace studia psychologie na MŠ, v otázce zařazení psychologů do práce na příslušná ministerstva výrobní a na státní mzdovou komisi.

V příštím roce bude nutno se více věnovat „Zprávám ČSPS“ a znovu prověřit metody a obsah spolupráce se sekcemi Čs. lékařské společnosti J. E. Purkyně a uvážit možnosti rozšíření spolupráce i na jiné příbuzné obory.

Největším podnikem ÚV ČSPS byla příprava a organizační zajištění zasedání ČSPS v Liblicích (24. 10.–26. 10. 1963), spojeného s valným shromážděním ČSPS. Semináře „O problémech osobnosti“ a „Metody studia meziosobních vztahů“ připravily sekce teoreticko-metodická a sekce zdravotnická.

Vlastní odbornou činnost vyvíjejí odborné sekce při ÚV ČSPS.

Sekce pedagogická připravila seminář o **současnému stavu výzkumu v psychologii myšlení** ve dnech 22. a 23. ledna 1963 v Olomouci. Seminář byl po organizační stránce připraven katedrou psychologie PU. Bylo přihlášeno 16 referátů experimentální povahy a více než 40 diskusních vystoupení. Psychologii myšlení se u nás zabývají dvě pracoviště cele: Katedra psychologie PU v Olomouci a oddělení psychologie na Ústavu dálkového studia učitelů na KU, kromě toho se tomuto tématu věnuje ještě řada jednotlivých pracovníků na různých jiných pracovištích. Používané metody výzkumu jsou vysoké úrovně, získané výsledky cenné. Bylo rozhodnuto podobné semináře svolat nejméně jednou za dva roky.

Na svých pracovních schůzích se sekce věnovala otázkám organizačním a otázkám koncepce své další práce. Kromě toho se sekce věnuje Oblastní skupině ČSPS v Olomouci, jejímuž novému výboru pomůže aktivizovat práci psychologů severomoravského kraje.

Sekce zdravotnická vidí těžiště své odborné práce v činnosti Oblastních skupin. Výbor sekce spolupracoval na pozvání předsedy s oblastní skupinou Hradec Králové. Za účasti Čs. lékařské společnosti J. E. Purkyně a lékařské fakulty v Hradci Králové byl uspořádán psychologický večer s hlavními referáty předsedy zdravotnické sekce doc. R. Konečného, Dr. B. Barty z Brna a Dr. St. Langra, předsedy OS – Hradec Králové. Velmi úzká je spolupráce výboru zdravotnické sekce s oblastními skupinami v Praze, pobočkou ČSPS v Brně, oblastními skupinami v Bratislavě a Košicích.

Sekce uspořádala větší celostátní akce jako:

1. brněnská konference na téma „Výzkum souvislosti mezi poškozením mozku a psychickými projevy“ (30. 11.–1. 12),
2. seminář věnovaný metodám studia meziosobních vztahů na zasedání ČSPS v Liblicích (24. 10.–26. 10. 1963),
3. postgraduální školení zdravotnických psychologů
 - a) 14denní kurs pořádaný péčí Dr. Langmeiera v rámci ÚDL (Ústav pro doškolení lékařů) pro psychology v dětských zařízeních
 - b) pravidelné školení o používání diagnostických metod konané týdně OS – Praha a vedené Dr. Urbanem a Dr. Kaňkou
 - c) školení teoreticko-metodické pro pedopsychology konané 14denně v Brně ve spolupráci s Dětskou psychologickou poradnou, pobočkou brněnské Psychiatrické kliniky.

V roce 1963 dále pokračovala úzká spolupráce s pediatričkou a psychiatrickou sekci Čs. lékařské společnosti J. E. Purkyně, v jejichž výborech jsou psychologové zastoupeni. Prostřednictvím uvedených sekcí jsou řešeny i stavovské otázky psychologů pracujících v psychiatrii.

Sekce ekonomická pracovala podle plánu a řešila i aktuální otázky užití psychologie v praxi.

V rámci plánovaných úkolů byla péčí dr. Štikara a kolektivu spolupracovníků připravena úplná bibliografie československých publikací z oboru ekonomické psychologie za léta 1950–1960.

Dále byla ekonomická sekce iniciátorem postgraduálního školení ekonomických psychologů, uspořádaného Katedrou psychologie KU ve dnech 14.–19. 10. 1963 na zámku Líšno u Benešova.

Výbor a plénium sekce se zabývaly otázkou uplatnění psychologie v hospodářském životě naší společnosti. Možnosti uplatnění psychologie v praxi rostou tlakem potřeby na různých pracovištích. Jedním z průběžných úkolů sekce ekonomické psychologie je zabránit tomu, aby místa psychologů byla obsazována nekvalifikovanými pracovníky tam, kde podniky živelně a bez plánu zřizují místa psychologů bez personálního zajištění – např. místa psychologů na krajských hyg.–epidem. stanicích nebo místa psychologů při řešení otázek silniční dopravy.

Výbor ekonomické sekce projednal na Státní mzdové komisi zařazení profese psychologa práce pro oblast výroby, dopravy a ostatní odvětví hospodářského života, jak na úrovni podniků, tak resortních výzkumných ústavů a ministerstev. Pro resort všeobecného strojírenství bylo péčí dr. Stejskala vypracováno i organizační zařazení psychologa, které má být ostatním resortům doporučeno jako vzorové. Toto opatření pomůže v budoucnosti důsledně plánovat počet posluchačů psychologie práce na vysokých školách.

Sekce teoreticko-metodická připravila v r. 1963 seminář o problémech osobnosti, který se konal během zasedání ČSPS v Liblicích (24. 10.–26. 10. 1963) za velké účasti členů ČSPS i hostů z příbuzných oborů. Tímto seminářem splnila sekce první část svého plánovaného úkolu, splnění druhé části přechází do roku 1964.

Činnosti v terénu – informační, osvětovou a popularizační se zabývají hlavně Oblastní skupiny ČSPS, jichž je kromě Pobočky ČSPS v Brně 10 a fungují ve všech krajích našeho státního území. Kromě toho se členové skupin věnují vlastní vědecké práci a jsou v některých případech zapojeni i do resortních výzkumných úkolů. Práce těchto skupin je rozsáhlá, počet přednášek jejich členů přednesených na různých fórech (Společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí, Zdravotnické osvětové instituce, instituce školské a národních výborů místních i krajských) jde do set a nelze je ve zprávě, kterou předkládáme, všechny citovat.

Ediční činnost ČSPS v r. 1963:

Vyšla dvě další čísla „Zpráv ČSPS“, a to:

- č. 6, doplněné několika tematickými bibliografiemi a zvláštní přílohou: „Soupis psychologických časopisů a časopisů příbuzných oborů“, informující o dislokaci pramenů psychologických informací u nás,
- č. 7, doplněné dvěma zvláštními bibliografickými přílohami:
 - 1. Bibliografie psychologických publikací v jazyku anglickém v letech 1952–1961
 - 2. Bibliografie ekonomické psychologie

Tyto publikace slouží naší psychologii nejen jako cenné pracovní příručky, ale jsou také materiálem, za nějž získáváme v cizině výměnou publikace, které nutně potřebujeme u nás.

Kromě toho byla vykonána větší část přípravných prací na vydání překladu vybraných statí z Annual Review of Psychology, který vyjde česky v r. 1964 pod titulem „Pokroky psychologie“.

Přehled činnosti OS (viz příslušnou rubriku)

Podle svých stanov vyvíjí ČSPS svou činnost na Slovensku prostřednictvím Slovenské psychologické společnosti (SPS), která je organizována obdobně jako ČSPS.

Její výbor: předseda: doc. dr. T. Pardel

věd. taj.: I. Šipoš

hospodář: dr. M. Soudková

členové: doc. dr. M. Bažány, CSc

L. Ďurič, CSc

prof. dr. A. Jurovský, Dr. Sc

dr. O. Blaškovič, CSc

dr. A. Stančák

dr. L. Ličko

dr. D. Kováč, CSc

doc. dr. J. Kuric

dr. I. Pikala

byl zvolen na valném shromáždění SPS, konaném při příležitosti I. sjezdu slovenských psychologů ve Smolenici v dubnu 1963. Výbor se ve svém původním složení věnoval především přípravě sjezdu s tematickým zaměřením na problematiku psychologie dítěte. Podle hodnocení sjezdu vědeckým tajemníkem ČSPS, prof. dr. Tardym na valném shromáždění ČSPS v Liblicích, byl sjezd

úspěšný, s významným odborným přínosem, bohatým na podněty také pro další práci ČSPS.

Nový výbor se zabýval hlavně otázkami:

1. řešení postgraduálního studia psychologů
 2. pracovního zařazení a pracovní náplně psychologů
 3. možnosti zvýšení kvóty posluchačů psychologie
 4. koordinace vydávání učebních textů z psychologie
- a zabezpečil vydání sjezdových materiálů.

Dále aktivisoval a sledoval činnost sekcí teoreticko-metodické, pedagogické, zdravotnické a ekonomické, které, tak jako v ČSPS, jsou vlastním forem odborné práce. Na jejich půdě dochází také k nejpłodnější spolupráci mezi psychologii českou a slovenskou.

Na Slovensku obdobně jako v Čechách a na Moravě pracují v terénu oblastní skupiny rozložené podle krajevého dělení v Bratislavě, Žilině a v Košicích.

Zpráva o činnosti Ústředního výboru ČSPS

(listopad 1963 – únor 1964)

Valné shromáždění ČSPS, konané v Liblicích dne 26. října 1963, formulovalo řadu konkrétních podnětných usnesení, která postavila ústřední výbor před několik vážných úkolů.

Nejdůležitější z nich jsou:

1. tematická a organizační příprava II. sjezdu ČSPS v r. 1964,
2. příprava elaborátu o současném stavu a perspektivách psychologie v ČSSR.

Práce ústředního výboru se proto cele soustředila na realizaci usnesení valného shromáždění. Všem předsedům oblastních skupin byly rozeslány dopisy s výzvou o dodání materiálu pro vypracování elaborátu o psychologii. Je možno s potěšením konstatovat, že většina oblastních skupin pochopila výzvu ústředního výboru a v mezích místních a krajeových možností dodaly sekretariátu žádané údaje.

Také druhý dopis o přípravě sjezdu měl velmi pěkný ohlas. Doposud bylo podáno na 80 přihlášek k referátům na sjezdu. Podle usnesení valného shromáždění má být II. sejezd ČSPS monotematicky zaměřen na problémy osobnosti. Přihlášky k referátům však ukazují, že program sjezdu bude asi nutno rozdělit na část monotematickou (problémy osobnosti) a na část tematicky širší. Nebylo by asi správné, kdyby z programu sjezdu byly vyloučeny některé závažné referáty jen proto, že nezapadají do tematického rámce sjezdu. O průběhu příprav ke sjezdu budou členové průběžně informováni ještě dalšími dopisy ústředního výboru.

Prozatím ještě nelze odhadnout, zda bude nutno během roku svolat ještě jedno valné shromáždění. To ukáží teprve další okolnosti. Vzhledem ke skutečnosti, že na valném shromáždění se zpravidla seje jen omezený počet členů, zdá se operativnější obrátit se na všechny členy s dotazem formou dopisu, aby se všichni členové mohli vyjádřit k závažnějším otázkám, s nimiž není možno čekat do valného shromáždění.

Práce ústředního výboru je celá podložena snahou o stále těsnější spojení

s nejširším okruhem členů. Určité odtržení ústředního výboru od členstva není ovšem možné překonat okamžitě. To bude vyžadovat další soustavné práce jak po stránce organizační, tak i po stránce obsahové. Ústřední výbor proto přivítá každý podnět i každou kritickou připomínku jak oblastních skupin, tak i jednotlivých členů. Úkoly, před které bude československá psychologie v nejbližších letech postavena, bude možno zvládnout jen při nejširší účasti psychologů z výzkumu i z praxe na řešení všech závažných otázek našeho oboru.

Emil Holas

Plán práce ČSPS na rok 1964

Ústřední výbor

1. Ve spolupráci s výbory jednotlivých odborných sekcí a oblastních skupin vypracuje podrobný rozbor situace v československé psychologii a návrhy na nutná opatření. Takto vypracovaný elaborát bude odevzdán nadřízeným orgánům, jako podklad k vypracování stranického dokumentu o psychologii v ČSSR. Práce na tomto dokumentu bude dokončena nejpozději v září 1964.
2. Ve spolupráci s příbranými členy ČSPS připraví organizačně i koncepčně II. sjezd čs. psychologů, který by měl být svolán do 30. října 1964.
3. Ústřední výbor bude dále pokračovat v jednání o založení mezinárodního referátorového časopisu „Psychologie v zemích socialismu“ a vyvine všechno úsilí, aby časopis začal vycházet nejpozději v r. 1965.
4. Ústřední výbor zváží nutnost změny stanov ČSPS a podle toho předstoupí s patřičnými návrhy na příštím valném shromáždění ČSPS.

Při své práci bude ústřední výbor důsledně dodržovat zásadu, aby se ke všem zásadním otázkám naší psychologie mohlo vyjadřovat nejširší plénum psychologů.

Odborné sekce

Sekce pedagogická

1. Reorganizuje výbor sekce tak, aby byla zajištěna jeho maximální aktivita
2. Doplní kartotéku a evidenci členstva pedagogické sekce
3. Spolu s výborem sekce pro výchovné psychologické poradenství projedná a vypracuje návrh na postavení psychologa ve školských službách
4. Ve spolupráci s oblastními skupinami dodá ústřednímu výboru ČSPS materiál k vypracování dokumentu o psychologii
5. V případě potřeby svolá širší pracovní poradou na téma postavení psychologa ve školských službách a o funkci psychologického výzkumu v oblasti výchovy

Sekce zdravotnická

1. Uspořádá dva celostátní semináře s tematickým zaměřením
 - a) k otázkám teorie a metod psychoterapie a k aktuálním otázkám pedopsychologie ve zdravotnictví (nejlépe na Slovensku)
 - b) k psychologickým aspektům stárnutí (nejlépe v Praze)Pro tyto celostátní semináře zainteresuje rovněž odborníky z řad lékařů, event. uspořádá oba semináře spolu s příslušnými sekcemi Čs. lékařské společnosti J. E. Purkyně.

Bude-li pořádán sjezd ČSPS, bude patrně nutná redukce na jeden celostátní seminář.

2. Přípraví k vydání 1. díl Kompendia psychologie ve zdravotnictví a dále bude jednat se Státním zdravotnickým nakladatelstvím o vydání.
3. Program pracovních schůzí jednotlivých složek sekce zaměří k otázkám osobnosti a k otázkám integrace teorie a metod psychologického přístupu s jinými základními obory v péči o zdraví člověka.
4. Přímým jednáním na ministerstvu zdravotnictví a prostřednictvím příslušných sekcí Čs. lékařské společnosti J. E. Purkyně bude usilovat o řešení těchto otázek:
 - a) obsazování míst kvalifikovanými psychology (žádat opatření, kterým by se zamezilo přijímání nekvalifikovaných osob na místa zdravotnických psychologů)
 - b) plánovitě rozšiřovat psychologická pracoviště ve zdravotnictví (žádat, aby ministerstvo sestavilo výhledový plán potřeby psychologů v jednotlivých krajích, a to nejen v psychiatrii a pediatrii, ale i v ostatních oborech medicíny (dorostové lékařství, neurologie, gynekologie, interní lékařství, fthisiatrie, geriatric, hygiena atd.)
 - c) zřizování centrálních laboratoří psychologických v rámci krajských, resp. okresních ústavů národního zdraví
 - d) vybavení psychologických pracovišť diagnostickými pomůckami a přístroji (plánovat rovněž nákup ze zahraničí), vydat směrnice pro vybavení psychologických laboratoří základními přístroji atd.
 - e) zlepšení existenčního základu zdravotnických psychologů (možnost platového postupu nad dosavadní hranici, zřízení funkce vedoucího psychologa, přiznání přídatku pro obtížnost práce a II. důchodové skupiny psychologům v psychiatrických zařízeních apod.)
 - f) postgraduální školení psychologů (určit školící místa a povolovat psychologům alespoň jednoměsíční školení, pořádat čtrnáctidenní doškolovací kursy v rámci ÚDL a semináře v jednotlivých krajích).
5. Usilovat o sjednocení všech akcí zdravotnických psychologů ve zdravotnické sekci ČSPS. Prohloubit spolupráci výboru sekce s předsedy oblastních skupin. Podporovat účast psychologů na činnosti lékařských společností, sekcí Čs. lékařské společnosti J. E. Purkyně za předpokladu, že o této činnosti bude informován výbor zdravotnické sekce ČSPS, aby byla záruka patřičné odborné úrovně a aby referáty byly v souladu se zaměřením a pracovním programem ČSPS.

Sekce ekonomická

1. Na návrh Psychologického ústavu KU a ve spolupráci s ním uspořádá několikadenní pracovní poradou o problémech, které tvoří náplň výzkumných plánů v oblasti psychologie práce se zvláštním zaměřením na koordinaci a přípravu těchto významných úkolů. (Zodpovídá Bureš.)
2. U příležitosti valného shromáždění uskuteční plenární zasedání sekce, které by se kromě formálních důvodů zabývalo rozvojem oboru a jeho uplatněním ve společenské praxi. (Zodpovídá Chalupa, Ondrejka.)
3. Bude spolupracovat na přípravě sjezdu se schváleným tematickým zaměřením. (Zodpovídá Velehradský.)
4. Bude spolupracovat na přípravě materiálů pro ÚV KSČ o rozvoji psychologie v ČSSR. (Zodpovídá Bureš.)
5. Ve spolupráci s oblastními skupinami vypracuje přehled plánovaných míst psychologů nejen v praxi, ale i ve výzkumu a ve spolupráci s katedrami psychologie připraví plán jejich postupného obsazování pro vedoucí praco-

višť, kteří si psychology naplánovali. Na základě toho vypracovat nový výhledový plán potřeby psychologů do roku 1970 a zajistit na MŠK odpovídající směrná čísla posluchačů psychologie. (Zodpovídá Růžicka.)

6. Vydá adresář všech členů ekonomické sekce s vyznačením jejich pracovního zaměření a služeb, které mohou poskytnout. Bude spolupracovat při vydávání informačního bulletinu s katedrou psychologie v Praze. (Zodpovídá Velehradský.)
7. Ustaví komisi, která by vypracovala normy minimálního ověření, které musí být provedeno, mají-li být použity psychologické metody pro účely výběru a rozmisťování pracovníků, jakož i normy užívání takových pomůcek. (Zodpovídá Velehradský.)
8. Bude koordinovat činnost pracovních skupin – ekonomických psychologů v Praze, Brně a Bratislavě. (Zodpovídá Daniel, Chalupa.)

Z. Bureš

Teoreticko-metodická sekce

se věnuje přípravě II. sjezdu čs. psychologů

Pobočka ČSPS v Brně

uskuteční:

1. Dvoudenní zasedání s programem:
 - a) psychagogické metody ve výchově
 - b) současný stav rozvoje psychologie u nás, příčiny zpoždění za dnešními potřebami společnosti a perspektivy dalšího rozvoje
 - c) diskuse k práci nynějšího ústředního výboru ČSPS a k usnesení z valného shromáždění ČSPS v říjnu 1963
2. Seminář (červen 1964) o výsledku současného výzkumu ve zdravotnické psychologii na Moravě
3. Seminář (září 1964) na téma: „Problémy psychologické posudkové služby ve zdravotnictví, výchově a výrobě“ ve spolupráci s příslušnými sekcemi
4. Zřídí v Brně oblastní skupinu ČSPS s organizačním centrem v Dětské psychologické poradně a ujasní s ústředním výborem ČSPS vztah mezi OS na Moravě a pobočkou ČSPS v Brně na jedné straně a ústředním výborem ČSPS na straně druhé.

Slovenská psychologická spoločnosť

1. Všestranná aktivizácia odborného psychologického života na Slovensku.
2. Koordinácia psychologickéj činnosti v českých zemiach a na Slovensku.
3. Všestranná aktivizácia a sledovanie práce sekcií a oblastných skupín a usmerňovanie ich činnosti.
4. Riešenie otázok postgraduálneho školenia.
5. Riešiť otázky pracovného zaradenia a pracovnú náplň psychológov v jednotlivých úsekoch praxe.

Práca sekcií:

Sekcia psychológie výchovy

1. Pravidelné schôdzky sekcie dva razy do roka
2. Postgraduálne školenie na tému „Nové smery v pedagogickej psychológii“

3. Zaoberať sa problémami pedagogickej psychológie na schôdzkach oblastných skupín
4. Účast' na vydaní II. zväzku Pokrokov psychológie.

Sekcia pre teoretické a metodologické otázky

Dve schôdzky v roku. Náplň sa vymedzí na základe poznatkov z práce v roku 1963.

Sekcia zdravotníckej psychológie

1. Postgraduálne školenie na tému „Vyšetrovanie intelektu“. Účast' 40 osob, doba 4 dni
2. Venovať v roku jednu schôdzku v každej oblastnej skupine tématike klinickej psychológie
3. Účast' členov zdravotníckej sekcie na činnosti práce Purkyňovej spoločnosti
4. Spolupráca pri vydaní II. zväzku Pokrokov psychológie
5. Pracovný seminár o psychologických vyšetrovacích metódach, ktorý zorganizuje oblastná skupina v Košiciach za účasti čsl. a poľských psychológov.

Práca oblastných skupín

Práca oblastných skupín bude sústredená na pravidelné mesačné pracovné schôdzky, venované témam z rôznych oblastí psychológie.

Edičná činnosť:

V roku 1964 vydá SPS dve čísla Bulletinu a v prípade schválenia dotácie od SAV jeden zväzok Pokrokov psychológie ako súbor prehľadu z ťažko prístupnej zahraničnej literatúry z oblasti vývinovej psychológie, psychológie učenia, psychológie dieťaťa a patopsychológie.

Ediční činnosť ČSPS

V r. 1964 vydá ČSPS celkom 5 čísel „Zpráv ČSPS“, ktoré byly sloučeny s Bulletinem Slovenské psychologické společnosti. Jednotlivá čísla „Zpráv“ budou doplňována přílohami (tematická bibliografie a jiné pracovní pomůcky pro naše psychology).

V tomto roce také vyjde I. díl překladů vybraných statí z Annual Review of Psychology jako účelový tisk pro potřebu členů ČSPS a našich psychologických pracovníků.

Resortní komise pro užití psychologie jsou účinným opatřením, jak zvyšovat kvalitu využívání psychologie v praxi

Užití psychologie práce v našem průmyslu se dostává do stadia, kdy živelnost by mohla vážně ohrozit očekávané kladné výsledky naší dosavadní činnosti. Zkušenosti ukazují, že závody na jedné straně požadují od psychologů plnění úkolů, které jsou odborně nesprávně formulovány, na druhé straně se ukazuje, že psycholog nemá někdy dostatek zkušeností ani prostředků, aby své úkoly plnil způsobem, který je na úrovni současných vědeckých možností. Stručně řečeno, i psychologickou práci v resortech a závodech je třeba koordinovat a řídit.

Zatímco po stránce organizační je psychologická práce řízena resorty a závody bez závažnějších potíží, nemají tyto orgány většinou dostatečné předpoklady pro řízení práce psychologů po stránce odborné. Do doby, než bude zřízeno centrální vědecké psychologické pracoviště, pečuje o zmíněnou koordinaci Čs. psychologická společnost při ČSAV.

Předseda ekonomické sekce této společnosti po předchozím jednání navrhl zřídit při ministerstvu hutí psychologickou komisi, která by byla poradním orgánem resortu a zabývala se naznačenými úkoly. V SSSR jsou s podobnými komisemi pro využití psychologie v jednotlivých resortech velmi dobré zkušenosti.

Komise by měla za úkol především hodnotit činnost psychologů v resortu podle potřeby jednou až čtyřikrát do roka, posoudit jejich plány práce a podat potřebná doporučení.

Zatímco na ministerstvu hutí byl dán k návrhu předběžný souhlas, v ostatních resortech se o podobné možnosti ještě neuvažuje. Domníváme se, že je v zájmu dalšího rozvoje psychologie práce, aby toto řešení, které považujeme za významný krok v konsolidaci aplikace psychologie práce v socialistické společenské praxi, přijala i ostatní ministerstva, kde se již psychologie uplatňuje nebo kde se její využití plánuje. Výbor ekonomické sekce podnikne další kroky k tomu, aby otázka odborného řízení práce psychologů v průmyslu byla vhodně a co nejdříve vyřešena.

Z. Bureš

Možnosti a úskalí užití psychologie v průmyslu

Výbor ekonomické sekce v poslední době učinil řadu kroků za tím účelem, aby se řízení a rozvoje psychologie práce zúčastnil co nejširší okruh pracovníků. Tomuto účelu mělo též sloužit uveřejnění a projednání tezí o dalším rozvoji psychologie práce. Kromě zpráv a stanovisek výborů v Praze, Brně i Bratislavě a ve shodě s jejich jednáním docházejí i podrobnější připomínky jednotlivců. Považujeme za velmi prospěšné uveřejnit dopis pracovníka Ústavu hygieny práce a chorob z povolání v Bratislavě, J. Ch. Raiskupa:

„V súčasnej dobe sa často hovorí o akejsi živelnosti potreby psychologov v priemyslových podnikoch. Podľa mojich skúseností je táto živelnosť iba prejavom jednej z nebezpečných zlých vlastností mnohých vedúcich pracovníkov — že ak sa opäť niečo »začne nosiť«, tak v tom všetci naraz vidia zázračný liek na všetky slabiny ich riadiacej práce ako aj na prekonanie ťažkostí v organizácii výroby či administratívy. Takýto postoj by sa dal snáď dobre využiť v záujme prenikania psychológie do priemyslu, keby neprinášal so sebou jedno veľmi vážne nebezpečenstvo: Tak, ako sa šíria zprávy o úspechoch, šíria sa aj povesti o zlyhaní (a obvykle ešte rýchlejšie...). A ak by niekde skutočne k zlyhaniu psychológa v praxi prišlo — mohli by takého »varovné« zprávy na-

kopiť vážne prekážky solídnej práci na iných úsekoch. Najväčšie nebezpečenstvo by hrozilo v prípadoch, kde pod tlakom nesprávnych názorov vedúcich pracovníkov boli by nútení mladí, neskúsení psychológovia púšťať sa aj do takých úloh, na ktoré ešte nestačia. Sám som v svojej predošlej praxi neraz bol v situácii, keď niektoré úspechy psychologické práce vyvolali až dojímavu naivnu dôveru v možnosti psychológie a u niektorých sa v dôsledku toho vytváral skoro „psychologickokratický“ postoj ku všetkému, čo súviselo s človekom v podniku. Dalo mi neraz veľa práce dokázať, že je dôležitejšie riešiť iné podstatné problémy a videl som pritom nebezpečie averzie od psychológie v prípade, keby som taketo požiadavky (neúmerné možnostiam a neprimerané poslanie psychológie práce) zavčas taktne a opatrne neusmernil.

Mám dojem, že i nám teraz hrozí lákavá príležitosť trieštit pracovnú potenciú psychológov na mnoho úloh nie vždy podstatných a iba nepriamo naväzujúcich na základné úlohy psychológie v priemysle. Snaha po všestrannosti a veľkorysá ochota môžu tu narobiť veľa zla, najmä ak by došlo ku sklamaniu vedúcich pracovníkov, z ktorých mnohí si dosiaľ zachovávajú buď skreslené názory alebo zdržanlivé stanovisko voči psychológii.

Z týchto skúseností možno vyvodzovať: treba čo najskôr presne ustanoviť najprv hlavné, východiskové úlohy psychológie v priemysle a potom postupne z nich odvodzovať podľa miestnych podmienok a možností ďalší vzostupný rozvoj psychologickéj praxe.

Rozhodne treba začať najprv so základnými a prípravnými prácami a až po ich zabezpečení sa púšťať do nadstavbových a vedľajších úloh. Bolo by tiež vhodné čo najskôr vydať aspoň stručné zásadné smernice pre organizáciu a rozvoj psychologickéj práce v priemyslových podnikoch a tieto ad informandum diskretnou formou zaslať všetkým už pracujúcim psychológom, aby sa dosiahla aspoň tá najzákladnejšia koordinácia a aby prístup k psychologickéj práci bol jednotný. V každom prípade je rozumnejšie začínať opatrne, s užšou špecializáciou a s väčšou skromnosťou pri robení reklamy doterajším čiastkovým úspechom. Oprávnené sa možno obávať, aby živelnosť v širokom, ale povrchnom rozvíjaní činnosti niektorých iniciatívnych a možno až príliš horlivých a sebavedomých, ale pritom málo skúsených a málo kritických pracovníkov nenarobila viac škody ako úžitku a aby príliš odvážne nafukovaná bublina „úloh a úspechov psychológie v priemysle“ nakoniec nepraskla...

Podľa mojich skúseností mal by rozumne usmernený rozvoj pôsobnosti psychológie v priemyslovom podniku prejsť postupne týmito etapami:

1. Všestranné a dôkladné preskúmanie pracovísk a pracovných podmienok v podniku z psychologického hľadiska. Výsledkom by boli potrebné psychologické profily pracovísk a profesií, ktoré by mohli slúžiť ako spoľahlivé podklady pre celú ďalšiu teoretickú činnosť psychológa.

2. Z tohoto základného výskumu a z rozboru profilov pracovných podmienok vyplynú v prvom rade návrhy na najpotrebnejšie úpravy pracovísk, výrobných zariadení i celej organizácie práce, ktoré sú reálnymi podkladmi pre zásah psychológa najmä tam, kde sa zistí hrubé porušovanie psychologických zásad bezpečnej práce, bezporuchového a bezstratového pracovného procesu a celej kvality i kvantity pracovného výkonu.

3. Na psychologické profily a základnú úpravu pracovných podmienok možno už bezpečne nadviazať preverenie osobných predpokladov pre dobrý výkon práce u pracovníkov, ktorí už sú zaradení na najodpovednejších pracoviskách a na miestach so zvláštnymi požiadavkami na osobné dispozície. Najľahšie sa toto psychologické vyšetrenie podarí presadiť na pracoviskách s vysokým rizikom úrazov ako aj v dopravných povolaniach (žeriavy, vnútro-podniková doprava).

Pracovníci, u ktorých sa pri psychologickom vyšetrení zistí nespôsobilosť pre vykonávanú prácu, musia byť predmetom zvláštnej pozornosti a treba pre nich v súhlase s potrebou podniku vyhľadať a odporúčať preradenie na iné pracovisko. Táto poradenská úloha je najťažšia a najzodpovednejšia, pretože od nej závisí výsledný postoj k psychologickým zásahom zo strany vedenia podniku i zo strany zamestnancov. Súčasne treba presadzovať zásadu, aby zodpovedné miesta a práce so zvláštnymi požiadavkami boli nabudúce obsadzované až po predbežnom psychologickom vyšetrení a v spolupráci s psychológom.

4. Poradenskú spoluprácu psychológa treba rozvinúť aj pri školení a výchove pracujúcich v rámci podnikovej školy práce, najmä pri doškolovaní, preškoľovaní a dlhodobých kurzoch. Je bežným zjavom, že technici, ktorí vedú zaškoľovanie a zcvik, nemajú ani najzákladnejšie predstavy o psychologických zásadách vyučovania dospelých a nedodržiavajú ani najzákladnejšie pedagogické a didaktické zásady. Prvou úlohou psychológa je preto dosiahnuť, aby sa uskutočnili kurzy praktickej psychológie, pedagogiky a didaktiky pre učiteľov podnikovej školy práce. Pri dlhodobých kurzoch môže byť pre učiteľov dôležitou pomôckou predbežné psychologické vyšetrenie frekventantov, ktoré odhalí ich prednosti i nedostatky a sníži možnosť neúspechu po nákladnom a dlhom školení na minimum.

5. Významnou úlohou a sústavnou súčasťou práce psychológa musí byť dlhodobé sledovanie zamestnancov, zaradených na zodpovedné miesta a do profesií so zvláštnymi požiadavkami, ako aj frekventantov školenia v pracovnom zaradení. Toto sledovanie je dôležitou kontrolou vlastnej práce a použitých psychodiagnostických metód i pomôcok, pričom v zodpovedných a náročných povolaniach je nevyhnutnou podmienkou osobnej i kolektívnej bezpečnosti na pracovisku.

6. Až po dokonalom zábehu a úspešnom splnení týchto základných úloh psychológie v priemysle, ktoré sú toho času mimoriadne aktuálne ako po stránke zabezpečenia produktivity výroby, tak aj z hľadiska bezpečnosti práce a správneho socialistického postoja k pracujúcemu človekovi, môže sa psychológ v rámci časových i materiálnych možností pustiť aj do riešenia ostatných široko rozvetvených problémov, ktoré pre psychológiu práce poskytuje priemysel. Je to najmä spolupráca pri zlepšovaní organizácie práce, pri racionalizácii práce, pri individualizácii pracovných pomôcok a výrobných zariadení, pri estetizácii pracovísk, pri rozličných propagačných akciách a konečne na najširšom poli sociálno-psychologickej a výchovno-poradenskej praxe v podniku.

Mimoriadnu starostlivosť je potrebné venovať najťažšej a najhádľivejšej psychologickej práci: výberu zamestnancov pre určité povolania. Tento výber sa nesmie v žiadnom prípade vykonávať formou negatívnej selekcie, tzn. jednostranným vylučovaním nespôsobilých pracovníkov z povolania so zvláštnymi požiadavkami. Takéto zastaralé a oprávnené kritizované praktiky by boli začiatkom konca psychologickej práce v priemysle! Psychologický výber sa musí vykonávať veľmi zodpovedne poradenskou formou a najmä v prípadoch obmedzenej psychickej pracovnej spôsobilosti musí si dať psychológ veľmi záležať na tom, aby namiesto pôvodne navrhovaného neprimeraného povolania odporúčal preradenie na iné pracovisko, zodpovedajúce záujmom podniku i zamestnanca.

Sústavne sledovanie zaradených zamestnancov v práci a starostlivosť o ich správne výchovné vedenie je neoddeliteľnou súčasťou psychologického výberu. V tom je vlastne už zahrnutá podstatná časť problémov psychologickej starostlivosti o pracujúceho človeka a z toho vyplývajú aj konkrétne úlohy

druhej – tzv. „objektívnej“ – zložky psychologickej práce, tj. ďalšie systematické prispôsobovanie pracovných podmienok psychike človeka.

Pri svojej rozsiahlej práci nesmie psychológ zabúdať na sústavnú evidenciu dosiahnutých výsledkov. Tie mu poskytnú jednak podklady pre kritické zhodnotenie účinnosti vlastnej práce a jednak údaje pre ekonomické vyhodnotenie prínosu celej činnosti. Nebolo by od veci sledovať hneď od začiatku aj celkový obraz rentability psychologických oddelení. Znamená to evidovať a porovnávať náklady, vynakladané na psychologické pracovné pomôcky ako aj výdavky spojené s najnutnejšími úpravami prevádzkových zariadení, s dosahovanými výslednými úsporami a konkrétnym prínosom psychologických zásahov. Takto podložené úspechy vo zvyšovaní produktivity práce a v znižovaní úrazov i nehôd budú nielen najlepšou obhajobou psychológie práce, ale aj najlepším argumentom pri jej propagovaní a rozširovaní kompetencie psychológa v podniku.

Úlohy psychológie práce v priemysle sú tedy nemalé a náročné nielen na prípravu psychológov pre takúto zodpovednú činnosť, ale aj na materiálne a personálne vybavenie psychologických oddelení. Treba počítať s tým, že v začiatkoch nám nebudú poskytovať tieto predpoklady úspešnej práce v potrebnom rozsahu ani vysoké školy, ani správy podnikov. Aby sa však psychológia presadila a v priemysle pevne zakotvila, musia sa úspechy prejavíť čím najskôr a prípady zlyhania musia byť čo najzriedkavejšie – najlepšie by bolo vôbec ich vylúčiť. K tomu je jedna bezpečná cesta: zomknúť poznatky, skúsenosti, schopnosti i sily všetkých zúčastnených i zainteresovaných odborných pracovníkov a navzájom si pomáhať pri znovuzavádzaní psychológie práce do priemyslu. Túto pomoc psychológom, ktorí do terénu odchádzajú alebo už v podnikoch pracujú, by som si podľa svojich skúseností predstavoval takto:

1. Už na akademickej pôde treba špecializovať, doplniť a zkvalitniť prípravu tých, ktorí sa hodljú venovať psychológii práce. Okrem všeobecnej psychologickej erudície a špeciálneho dôrazu na problémy praktickej psychológie i psychológie práce považujem za vhodné poskytnúť im aspoň stručnú orientáciu v ekonomických zásadách riadenia podniku, organizácie práce a mzdových otázok. Žiaduce by bolo aj zoznámenie so základmi technológie a s dielenskou organizáciou výroby v hlavných priemyslových odvetviach – so zreteľom na veľké rozdiely bolo by to najvýhodnejšie realizovať vo forme povinnej predbežnej praxe priamo v podnikoch pod vedením skúsených praktikov a odborníkov.

2. Podniky budú od psychológov žiadať konkrétne zásahy čím najskoršie a budú chcieť vidieť výsledky akomžite. Nebudú mať pravdepodobne pochoopenie pre dlhú predbežnú teoretickú prípravu ani nebudú trpezlivo čakať na výsledky výskumných prác bez priameho efektu a zjavného vplyvu na prevádzkové pomery. S tým sa treba za daného stavu zmieriť a urobiť všetko pre to, aby sa spoluprácou dosahovali čo najrýchlejšie konkrétne výsledky. Tu vidím veľké možnosti výskumných ústavov a centrálnych psychologických inštitúcií v tom, že by mohli pracovníkom v teréne vypomáhať výskumnou spoluprácou – prinajmenšom aspoň štatistickým spracovaním výskumného materiálu. Tým by získali obe strany: vedecké inštitúcie by sa dostali k cennému materiálu z praxe a priemysloví psychológovia by dostali už zpracované výsledky, ktoré by mohli bez prieťahov aplikovať podľa podmienok na príslušných pracoviskách. Pre teoretikov by to bola príležitosť poznať prax a overovať si v nej svoje uzávery – praktici by získali úsporu času i síl a mohli by sa v prípade potreby opierať o rady skúsených odborníkov v teórii. Mimoriadnou výhodou by bola možnosť spracovávať hospodárne materiály z terénu komplex-

nou štatistickou analýzou na moderných elektronických štatistických strojoch a samočinných počítačoch.

3. So zreteľom na rôznorodosť pracovných podmienok i požiadaviek rozličných priemyslových odvetví a podnikov bolo by vhodné uvažovať o špecializovanej centralizácii tejto výskumno-konzultačnej činnosti do inštitúcií, v ktorých oblasti je príslušný priemysel najviac rozvinutý (napr. Brno by mohlo sa špecializovať na banský a hutný priemysel, Praha na strojárstvo, textil a energetiku, Bratislava na dopravu a poľnohospodárstvo apod.). Z týchto stredísk by sa výsledky výskumov dostávali podľa záujmu a potreby psychológom v celej republike a od nich by sa späť do týchto centier vracali skúsenosti z praxe na ďalšie opätovné rozšírenie do iných podnikov.

Oblasť špecializované strediská by okrem výmeny skúseností a výsledkov vedeckých výskumov mohli vykonávať aj dôležitú koordinačnú činnosť. V prípade potreby mohli by mobilizáciou všetkých odborníkov pohotovo pomáhať pri riešení mimoriadnych a zvlášť ťažkých problémov praxe – takéto sústreďenie síl na najaktuálnejší problém by nielen urýchlilo jeho riešenie, ale zaručovalo by aj riešenie najlepšie. Druhým predmetom koordinačnej činnosti by mohla byť špecializovaná príprava psychológov a ich rozdeľovanie na prázdinovú prax do jednotlivých podnikov, čo by bola účinná pomoc katedrám psychológie pri výchove psychológov zameraných na psychológiu práce.

Z uvedených návrhov vyplýva, že spoluprácu všetkých psychológov v priemysle treba síce ústredne koordinovať, metodicky usmerňovať a prakticky napomáhať, ale že by nebolo správne vytvárať nejaké centrálné pracovisko psychológov práce, z ktorého by títo podľa potreby odchádzali pracovať do jednotlivých podnikov a zas by sa nazad na túto základňu vracali. Psychológ môže svoje úlohy v určitom podniku dobre plniť až vtedy, keď už dobre spoznal miestne pomery, podmienky a zvláštnosti. Priamy a sústavný styk s prevádzkami ako aj aktívna účasť na živote v podniku sú pre psychológa nevyhnutnou samozrejmosťou. Nemôže byť ani iba občasným hosťom ani občas prichádzajúcim expertom!

Zodpovednosť psychologické práce v priemysle a najmä aktuálny stav rehabilitácie psychológie práce by si žiadal, aby do podnikov išli predovšetkým starší a skúsení pracovníci, ktorí by postavili prácu v priemysle na solídnu základňu a dokázali by ju zabehnúť čo najrýchlejšie a najmä s minimálnym rizikom počiatočných neúspechov. Problém, kde vziať takýchto psychológov, zdá sa v súčasnosti ťažko riešiteľný. Katedry a vedecké ústavy nemožno zbaviť skúsených odborníkov bez náhrady – ostáva preto iba jedina cesta: Venovať čo možno najväčšiu starostlivosť mladým psychológom a ich príprave pre túto ťažkú a zodpovednú prácu. Odborníci, ktorí nepôjdu do terénu, musia im čo najúčinnnejšie pomáhať. Navrhovaná oblasť koordinácia psychológie práce by mohla vytvoriť predpoklady pre úspešné vyriešenie nielen uvedenej personálnej otázky psychológov, ale poskytovala by aj ucelený prehľad o celej problematike psychológie práce, o jej rozvoji, o dosahovaných výsledkoch a o potrebách jednotlivých jej úsekov. Dovoľovala by racionálne organizovať spoluprácu, účelne a hospodárne rozdeliť výskumné úlohy a spoľahlivo plánovať rozvoj i vývoj celej psychologické činnosti v priemysle v ďalších rokoch. Psychológia práce by sa tak v krátkom čase mohla stať samostatnou, prakticky výrazne účinnou a ekonomicky prospešnou disciplínou psychológie. Prehľbená príprava, jednotne a plánovite organizovaná spolupráca a účinná pomoc vedeckých inštitúcií by tu umožnila dosiahnutie takých výsledkov, aké sa nikdy nemôže podariť izolovane pracujúcim psychológom, aj keby títo vyvíjali seba väčšiu iniciatívu a najvyššiu možnú aktivitu.“ (J. Ch. Raiskup)

Přehled hlavních akcí oblastních skupin v roce 1963

Pobočka ČSPS v Brně uspořádala v roce 1963 řadu seminářů v Dětské psychologické poradně v Brně.

V lednu 1963 bylo referováno o školení pedopsychologů v ÚDL v Praze.

Od ledna do května probíhaly instruktáže o základních pojmech kybernetiky. Ostatní přednášky, počtem 5, měly charakter pracovní se zaměřením k některým aktuálním otázkám v současné psychologii.

Oblastní skupina Praha, kde se během roku měnilo složení výboru, nepodal zprávu o své činnosti. Spolupracovala úzce se sekci zdravotnické psychologie a s Komisí pro psychologii Psychiatrické sekce Čs. lékař. společnosti J. E. Purkyně.

Oblastní skupina Tábor splnila všechny body svého pracovního plánu na rok 1963.

Pracovní schůze konala střídavě na různých pracovištích, často ve spojení s exkursemi (např. v Dětské psychiatrické léčebně v Opařanech nebo Dětském domově ve Vodňanech).

Byl uskutečněn seminář o klinické psychologii pro posluchače Pedagogického institutu v Českých Budějovicích.

Skupina pracuje na společném výzkumném úkolu – shromažďuje materiál pro výzkum dětí předčasně zařazených do školy a zajišťuje jejich psychologickou a lékařskou kontrolu.

Ve své činnosti osvětové a propagační volila skupina témata: Psychologie dětí mladšího školního věku, dospívání, psychologické problémy lásky a přátelství, psychologie společenského chování apod.

Pro Lidovou akademii a Lidovou universitu přednášeli členové skupiny na témata z obecné, vývojové a pedagogické psychologie. Při příležitosti celostátního psychiatrického semináře v Opařanech přednášeli členové skupiny o kulturní terapii, dále přednášeli o psychologii sportu pro Ústřední školu ČSTV a pro posluchače PI, pro střední zdravotnický personál v Opařanech a v Táboře.

Členové skupiny vykazují i publicistickou činnost v denním tisku svého kraje i v odborném tisku (Defektolog, Škola a rodina, Pedagogie) články zaměřenými na problém méněcennosti, dificit, sexuální deprivace.

Skupina rovněž zajistila školení v klinické psychologii pro posluchače psychologie FF KU na praxi v Opařanech.

Konečně je skupina zapojena na celostátní výzkum delinkventů, recidivistů.

Oblastní skupina Plzeň uspořádala sedm pracovních schůzí tematicky zaměřených k psychologii práce. Mimo to se referáty zabývaly psychologickou diagnostikou organického poškození mozku. Někteří referenti si volili témata z odborné, zahraniční literatury. Práce skupiny je brzděna tím, že pracoviště nehradí členům cestovné při účasti na podnicích skupiny. Při poměrně znač-

nější vzdálenosti jsou některá pracoviště prakticky z práce ve skupině vyloučena (Karlovy Vary).

Oblastní skupina Ústí n. Lab. ztratila v roce 1963 tolik svých členů jejich odchodem na jiná pracoviště, že byla prakticky ve své práci ochromena. Její předseda předpokládá, že nástupem nových psychologů v roce 1964 se situace zlepší a OS bude moci opět aktivně pracovat a jsou to oblasti psychologie pedagogické a sociální, ze kterých si volí témata dvou plánovaných seminářů: 1. Vliv složení rodiny a sociálních vztahů v rodině na psychický vývoj dítěte 2. Problém stylu života v rodině s aspektem vlivu na dítě

Oblastní skupina Hradec Králové uspořádala první diskusní večer ve spolupráci Čs. lékař. společností J. E. Purkyně v Hradci Králové s referáty členů zdravotnické sekce ČSPS. Večer byl určen pro informace lékařů o psychologii ve zdravotnictví. Skupina konala pravidelné pracovní schůzky. Osvětové pracovala se Společností pro šíření politických a vědeckých znalostí.

Oblastní skupina Havlíčkův Brod pracovala v roce 1963 především se Společností pro šíření politických a vědeckých znalostí a s některými institucemi pedagogickými. Členové skupiny se aktivně účastnili kursů Lidové university pořádané Domem osvěty v Havlíčkově Brodě cyklem přednášek o vývoji dítěte a výchově dospívající mládeže. Ve spolupráci s Okresním pedagogickým střediskem v Havlíčkově Brodě byla uspořádána 21. 11. přednáška pro učitele sekce defektologie „Specifické poruchy rozumového vývoje“. Skupina se také aktivně účastnila semináře SPS ve Smolenicích.

Pro studující PI v Jihlavě byl 5. 5. 1963 při exkursi v Psychiatrické léčebně uspořádán psychologický seminář s dvěma referáty: „Dyslektické a dysgrafické poruchy u dětí“ (Dr. Langmeier) a „Metody klinické psychologie“ (Dr. Dolejší).

Kromě toho všichni členové OS konají populární vědecké přednášky z psychologie ve spolupráci se zdravotnickou osvětou a Společností pro šíření vědeckých a politických znalostí.

Oblastní skupina Kroměříž se scházela měsíčně k pracovním schůzkám, na nichž bylo referováno hlavně na psychodiagnostická témata a o psychoterapii, vyměňována zahraniční literatura a zkušenosti z vlastní práce a posílen osobní kontakt psychologů pracujících v obvodu oblastní skupiny.

Byly konány přípravné práce k uspořádání semináře o diagnostickém využití Warteggova testu v psychiatrii.

Oblastní skupina zajistila přednášky psychologie na ekonomické škole v Kroměříži pro střední večerní průmyslovou školu. Členové skupiny přednášejí v konsultačním středisku pro dálkově studující defektology v Kroměříži (pobožce PI v Brně).

Oblastní skupina Bratislava aktivizovala svou činnost oproti minulému roku. Schůzky koná pravidelně jednou měsíčně za účasti 20–25 pracovníků z různých psychologických pracovišť i příbuzných oborů a hostů.

Byly uspořádány přednášky:

18. 1. 1963 Dr. J. Marko: Niektoré otázky školskej zralosti
Prom. biolog I. Drobny: Antropologicko-somatická stránka školskej zralosti
28. 2. 1963 Prom. psych. I. Štúr: Výskum schopnosti čítania
prom. psych. E. Krchňavá: Strach detí pred chirurgickým zákrokom
28. 3. 1963 Prom. psych. J. Ondrejka: Súčasný stav uplatňovania psychológie u ČSD
Dr. J. Zdražil: Výsledky overovania výberových metod u ČSD
2. 5. 1963 L. Ďurič, CSc: Všeobecná psychologická analýza výchovného pôsobenia

29. 5. 1963 Prof. Dr. A. Jurovský, Dr. Sc: Postavenie a úlohy sociálnej psychológie
 14. 6. 1963 Dr. M. Milan: Problémy programového učenia
 17. 9. 1963 Dr. H. Skala (Dresden): Školenie psychológov a ich profesionálne zaradenie v NDR
 18. 10. 1963 Dr. O. Blaškovič: Vplyv pracov. prostredia na mládež
 6. 11. 1963 Prof. P. Fraisse (Paříž): Poňatie psychológie a jej postavenie v systéme vied
 Prof. P. Fraisse: Informácie o súčasnom stave psychológie vo Fancúzsku
 15. 11. 1963 Dr. J. Koščo: Slovenská psychológia a storočnica Matice Slovenskej
 Dr. D. Kováč, CSc: Zpráva o XVII. mezinárodnom kongrese psychológie vo Washingtone

Kromě toho se členové OS—Bratislava účinně podíleli na přípravě i průběhu I. sjezdu slovenských psychologů ve Smolenicích v dubnu 1963 (27 ze 40 příspěvků přednesli členové OS—Bratislava).

OS Žilina konala měsíčně pracovní schůzky s následujícím programem:

17. 1. 1963 L. Januška: K psychologii učna-fajčára a učna-nefajčára
 L. Košč: Referát o knihe A. Mearesové „Manželstvo a osobnosť“
 J. Fridrich: Zpráva o školeniu detských psychológov na ÚDL v Prahe
 20. 2. 1963 I. Šipoš: Učiace stroje a programové učenie
 L. Košč: Teórie interpersonálnych vzťahov v manželstve
 Informácie o najnovšej literatúre
 26. 4. 1963 I. Šipoš: O niektorých aplikačných možnostiach teórie informácie v oblasti vnímania, ako sú známe z literatury
 L. Januška: Psychologická problematika úrazovosti učňov, mládeže
 L. Košč: Možnosti využitia matematickej teórie hier pri psychoterapii konfliktových situácií v manželstve
 18. 6. 1963 I. Šipoš: Poznatky z psychologických pracovísk v Berlíne (zpráva o študijnej ceste)
 L. Košč: Aktuálne otázky klinickej psychológie
 28. 6. 1963 L. Košč: Štyri roky práce Stredoslovenskej oblastnej skupiny SPS (OS ČSPS—Žilina)
 J. Fridrich: Zpráva o výskumu psychologických faktorov detskej úrazovosti
 J. Čipka: Patofyziológia porúch psychiky po mozgových poškodeniach
 L. Košč: Matematická teória hier a psychológia
 10. 9. 1963 I. Šipoš: Prevod informácie v zrakovej ostrosti
 L. Košč: Najnovšie názory na možnosť využitia snov v psychodiagnostike a psychoterapii
 19. 11. 1963 J. Bánert: Metodika výskumu záujmov o povolanie
 L. Košč: Úvod do psychodiagnostickej praxe pomocou ROR

OS Košice uspořádala osm pracovních schůzí s referáty o výsledcích vlastní práce, s referáty z literatury, sjezdů a studijních cest, jakož i referáty z jednotlivých pracovišť (např. o metodách a náplni práce psychologa v ČSO).

Hlavní náplní práce skupiny však byla příprava polsko-slovenských psychologických dnů v Tatrách, 19.—21. 3. 1964.

V červnu 1963 přednesl doc. Holas, předseda ČSPS původní práci na téma „Některé otázky osvojování pojmů“. Práce vyvolala živý zájem pro svůj originální metodický přístup i problémovou oblast — souvislost vjemů a pojmů.

Záříjové zasedání hledalo cesty, jak odstranit nevyhovující podmínky v kojeneckém ústavu, kde není pedagog. Členové OS uspořádají odborné školení pro zdravotní sestry ústavu, aby alespoň tak byla zajištěna odborná úroveň výchovy v ústavu.

Členové OS pracují jako lektori ve Společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí, kde přednesli více než 100 populárně psychologických přednášek se zaměřením na duševní hygienu práce pro pracující svého kraje. Vedoucí OS, Dr. Stančák, konstatuje stoupající tendenci věd. úrovně pracovních zasedání skupiny, jak suverénním ovládním látky ze strany přednášejících, tak úrovní diskuse.

XV. Mezinárodní kongres pro užitou psychologii ve dnech 2.–8. srpna 1964 v Lublani

Organizační výbor kongresu rozeslal druhý informační oběžník, v němž jsou uvedeny další údaje o programu:

Zahajovací kongresové zasedání se bude konat 2. srpna odpoledne, vlastní odborný program začne pak 3. srpna dopoledne. Bude soustředěn především do následujících dvaceti symposií:

1. Psychosociální aspekty práce v průmyslu – organizátorem je prof. M. S. Viteles, Philadelphia, USA
2. Únava a její prevence ve školách a v průmyslu – org. prof. B. Metz, Strasbourg, Francie
3. Metodologické problémy hodnocení školních znalostí – org. dr. Reuchlin, Paříž, Francie
4. Psychologický výzkum průmyslového výcviku – org. není zatím uveden
5. Interdisciplinární přístup k problémům automatizace – org. není uveden
6. Teorie testů a kádrová politika – org. není uveden
7. Návrhy systému „člověk – stroj“ – org. dr. J. A. Leonard, Cambridge, Velká Británie
8. Problém kritérií v profesionální orientaci – org. prof. A. Rodger, Londýn, Anglie
9. Problém adaptace k stáří – org. prof. J. M. Brožek, Bethlehem, Pa., USA
10. Měření postojů a změna postojů – org. neuveden
11. Klinická psychologie a experimentální psychopathologie – org. prof. J. Wishner, Philadelphia, USA
12. Motivace a pracovní výkon – org. neuveden
13. Malá společenská skupina a pracovní tým v průmyslu – org. S. E. Seashore, Ann Arbor, Mich., USA
14. Poznávací a motivační aspekty volby povolání – org. prof. D. E. Super, New York, USA
15. Psychologie vyučování a učení na vysoké škole – org. prof. J. Th. Snijders, Groningen, Holandsko
16. Teorie vedení a řízení v praxi – org. není uveden
17. Problém „identity“ v epoše industrializace – org. neuveden
18. Interview jako hodnoticí technika – org. není uveden
19. Psychologie a mezinárodní vztahy – org. není uveden
20. Význam psychofarmakologie pro jedince, pro kliniku a pro společnost – org. prof. P. J. Pichot, Paříž, Francie

Kromě toho bude během kongresu uspořádáno několik „round – table“. (Prozatím byl stanoven jeden diskusní námět: „Elektronické počítače v psychologii“ – organizuje dr. S. G. Vandenberg, Louisville, Ken., USA.) Na kongresu

také odezní některé individuální referáty ve večerních lekcích. Zatím byla konkrétně vymezena dvě témata: „Klinický a psychometrický přístup k osobnosti ve volbě povolání“ – referentem je prof. P. E. Vernon, Londýn, Velká Británie, a „Výchova schopnosti“ – ref. prof. B. Stefanovič, Bělehrad, Jugoslávie.)

Potřebné informace, týkající se programu podává: Uřed za program XV ICAP, Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet, Djure Salaba b. b., Zagreb, Jugoslavija.

Program bude dále doplněn odbornými exkursemi, demonstracemi a promítáním vědeckých filmů. Pro účastníky kongresu a jejich rodinné příslušníky budou také uspořádány různé společenské podniky, výlety, recepce a exkurse.

Informace obecného rázu týkající se kongresu je možno si vyžádat od organizačního výboru na adrese: Uřed za tehničku organizaciju XV ICAP, Oddelek za psihologijo Filozofska fakulteta, Aškerčeva 12, Ljubljana, Jugoslavija.

V. Bokorová

24. Kongress der Deutschen Gesellschaft für Psychologie

Dne 21. a 24. září 1964 bude se konat ve Vídni 24. kongres Německé společnosti pro psychologii. Tématem kongresu jsou „Biologické a kulturní základy chování“. Na kongresu budou uspořádána 4 symposia:

1. Sociální psychologie (vedoucí R. Bergius z Mnichova)
2. Modely struktury vnímání (vedoucí: W. Metzger z Münsteru)
3. Vývojová psychologie (vedoucí: R. Meili z Bernu)
4. Biologické základy chování člověka (vedoucí: E. Mittenacker z Vídně).

25. září hodlají němečtí psychologové odjet na několikadenní zájezd do Československa. Mají v plánu navštívit České Budějovice, Tábor, Prahu, Hradec Králové, Brno a Bratislavu. Korespondenci, týkající se kongresu, je třeba adresovat na: Wiener Medizinische Akademie, 24. Kongress der Deutschen Gesellschaft für Psychologie, Alserstrasse 4, Wien IX, Österreich.

J. Hoskovec

Z polských psychologických pracovišť

Otiskujeme výňatky z referátu s. dr. O. Matouška, který koncem minulého roku (23. září – 12. října) podnikl studijní cestu do Polska, kde měl možnost seznámit se s náplní práce řady psychologických pracovišť. Informace, které podává, umožňují určité srovnání současné situace naší a polské psychologie, hlavně pokud jde o využití v praxi výrobní:

Celkem jsem navštívil 14 pracovišť, jež lze rozdělit do čtyř kategorií:

- a) pracoviště psychického zdraví
- b) psychologická pracoviště při ústavech
- c) psychologická pracoviště při závodech
- d) pracoviště při Polské akademii věd a universitě.

Poradny psychického zdraví

Byly navštíveny dvě (Poradna psychického zdraví krajská a městská). Poradna krajská, kterou vede lékař, psychiatr dr. Koskiewicz, zaměstnává celkem 21 psychologů. 17 psychologů v dětské poradně a 4 v poradně pro dospělé. Podobné poradny jsou zřízeny ve všech 18 krajích (vojvodstvích). Obdobné poradny jsou v jednotlivých čtvrtích Varšavy. Děti jsou vyšetřovány na žádost školních lékařů, rodičů, dospělí na žádost závodních lékařů a na žádost

vlastní. Dále jsou v poradnách vyšetřovány děti, u nichž má být rozhodnuto o přijetí do zvláštní školy. Vyšetření a porady jsou vykonávány zdarma. Krajská poradna vyšetří ročně průměrně 4000 dětí (tzv. první vyšetření) a 2000 dospělých. Nejčastěji se vyskytují neurozy, vývojová opoždění, schizofrenie, alkoholismus. Postup vyšetření u dětí je následující: rozmluva s rodiči, s děckem, vlastní psychologické vyšetření, pozorování v přirozených podmínkách, pak interní, neurologické a psychiatrické vyšetření, doporučení léčby a dalšího výchovného vedení. Z psychologických metod se používá testů převážně amerických a francouzských, standardizovaných pro polské děti (tzv. škála WBS, Binet-Simonová, Terman-Merillová, Rohrsbach, zkoušek zrčnosti atd.). U dospělých se používá analogických metod pro dospělé. Psychologické vyšetření 1 pacienta trvá 1–3 hod.

Psychoneurologický ústav v Pruškově u Varšavy má své psychologické oddělení, v němž pracuje 7 psychologů. Jednak vykonávají rutinní práci na psychiatrickém oddělení v úzké spolupráci s lékaři, jednak mají tito pracovníci výzkumné úkoly. V současné době to je výzkum příčin odchodu ze studia na vybraných fakultách technických vysokých škol (tzv. studencká úmrtnost).

Psychologická pracoviště při ústavech

Navštívil jsem tři pracoviště tohoto druhu: Ústřední ústav bezpečnosti práce ve Varšavě při polské Ústřední radě odborů, Ústav organizace a ekonomiky průmyslu při Radě ministrů a Ústav hygieny práce v průmyslu důlním a hutnickém v Katovicích, který podléhá ministerstvu zdraví.

V Ústředním ústavu bezpečnosti práce je mimo technických útvarů oddělení psychologie, sociologie, sociologie práva, statistiky a fyziologie práce podřízeno přímo řediteli. Úkoly oddělení psychologického, kde pracuje 7 psychologů, jsou rozděleny do dvou skupin: přizpůsobení práce člověku (inženýrská psychologie – tj. konstrukce strojů, úprava pracovního stanoviště, účinky hluku, barev) a přizpůsobení člověka práci (výběr, kvalifikace, školení v bezpečnosti, propagace). V posledních třech letech je zvlášť rozvíjena první skupina úkolů, tj. inženýrská psychologie. Otázky hluku a vibrací jsou řešeny ve spolupráci s technickými odděleními. Práce sociologů (devět osob) jsou zaměřeny na tematiku u nás dosud málo rozvinutou. Je to např. úloha dělníků v řízení průmyslového závodu, úloha mistrů, otázka vztahů mezi pracovníky v pásové a proudové výrobě, adaptace mladých inženýrů v závodě atd. V příštím roce budou řešeny úkoly, týkající se vlivu kvalifikace na produktivitu a vlivu pracovního prostředí (hlavně fyzikálních faktorů) na chování pracovníků. Metodicky používají sociologové různých anket, řízených rozhovorů, dotazníků osobních oddělení, zápisů dílenských a závodních výborů, mládežnických organizací atp. Výsledky sociologických průzkumů jsou sdělovány ředitelům závodů, kteří zajišťují příslušná opatření.

Dalším ústavním pracovištěm byl Ústav hygieny práce v průmyslu důlním a hutnickém v Katovicích. Pracuje zde 7 psychologů. Činnost je rozdělena do dvou skupin: výzkumná a rutinní. Výzkumné úkoly jsou stanoveny ministerstvem zdravotnictví. V tomto roce je to ergonomický výzkum všech psychologických, fyziologických a hygienických podmínek na vybraném dole a vypracování příslušných návrhů. V této souvislosti je např. zkoumána kabina různých typů důlních lokomotiv z hlediska obsluhy (fyziologické a psychologické aspekty řídicího stanoviště). Podobný problém byl řešen v tomto a minulém roce v Ústavu hygieny práce a chorob z povolání v Praze v rámci vědecko-praktické pomoci. Další současný úkol se týká opravářů Siemens-Martinských pecí (bílí zedníci), kde jsou zkoumány pracovní podmínky a rozbor příčin fluktuace. Ergonomický kolektiv, složený z fyziologa práce, zástupce chemického, fyzikál-

ního a toxikologického oddělení, zástupců závodů, se dvakrát týdně schází a pravidelně hodnotí výsledky. Mimo to má každý pracovník psychologického oddělení svůj individuální výzkumný úkol.

Tzv. rutinní úkoly se týkají psychologického výběru strojvůdců, signalistů a ostatních rizikových povolání v dolech a hutích. Výběr se provádí mimo pracovní dobu (2. úvazek). Každý případ vyšetření je zvlášť placen. Maximálně smí psycholog pracovat na tomto úseku 72 hodin v měsíci. Za jednu hodinu obdrží 20 zlotých, laborant 12 zlotých. Vyšetření jedné osoby trvá asi 1–3 hod. a jeho nutnost je podepřena výnosem ministerstva zdraví, podle něhož všichni kandidáti na tyto profese musí být psychologicky vyšetřeni.

Třetím ústavním pracovištěm bylo psychologické oddělení Ústavu ekonomiky a organizace práce v průmyslu (při Radě ministrů). Pracují tu tři psychologové, jejichž hlavní pracovní náplň tvoří organizace kursů pro mistry a vedoucí pracovníky v průmyslu. Přednášky s psychologickou tematikou se týkají vztahu mezi lidmi, školení, psychologických aspektů při organizaci a normování atd.

Psychologická pracoviště při závodech

Lze je rozdělit na dvě skupiny. Ta, jež se zabývají převážně výběrem pro některá riziková povolání, hlavně v dopravě (Psycho-technická poradna při městské dopravě ve Varšavě a Poradna při polských železnicích). Druhou skupinu tvoří pracoviště při výrobních závodech či sdruženích (závod Ursus – výroba traktorů, Závody na výrobu zinku, Sdružení hutnického průmyslu). Tato druhá skupina pracovišť má širší zaměření, nikoliv pouze na výběr pomocí psychotechnických metod.

Pracoviště v železniční a městské dopravě používají klasických výběrových metod, tj. testů vhodných pro dopravní profese, některých přístrojů pro složité reakce. Dále se zabývají analýsami nehod z hlediska lidského činitele (např. ve vztahu k délce praxe, fyzického věku apod.). Železniční psychologická pracoviště jsou mimo centrály ve Varšavě zřízena též v Katovicích, Poznani a v Gdaňsku. Kandidáti pro dopravní povolání jsou vyšetřováni kolektivně (ve skupinách 15–18 osob), ve zvláštních případech individuálně. O zařazení kandidátů rozhoduje lékařská komise za účasti psychologa. Podle sdělení pracovníků železniční poradny je prognostická hodnota výsledků vyšetření shodná v 98 % případů s úspěšností v praxi.

Obecně lze říci, že psychologická pracoviště při závodech v Polsku procházejí těmito vývojovými etapami:

- a) Psychotechnické poradny, jež vznikly před 2. světovou válkou a jež se opírají především o testovací metody. Tato forma již v jistém smyslu se přežívá.
- b) Poradny, jejichž hlavní náplní je tzv. výzkum problémový (např. výzkum příčin některých sociálně-psychologických problémů, jako je fluktuace, analýza práce, školení a výcvik, rozbor příčin úrazů, motivace postoje atd.). Tento typ vznikl hlavně po r. 1956, kdy došlo v Polsku ke stabilizaci psychologie práce a uznání jejího přínosu pro společenskou praxi.
- c) Vytváření týmů při některých řídicích útvech podniků, složených z psychologů, sociologů, průmyslových estetiků, techniků a organizátorů.

Příkladem tohoto největšího typu pracoviště je psychologické oddělení závodu Ursus (výroba traktorů), jež je problémově podřízeno přímo podnikovému řediteli, administrativně podřízeno odd. kádrů. V současné době je tu zaměstnán 1 psycholog (vedoucí), 1 sociolog, 1 průmyslový výtvarník, 1 organizátor a laborant. Řešeny jsou otázky, týkající se rozboru příčin zmetkovitosti, úrazovosti, rozbor pracovních operací různě složitých činností, výzkum příčin fluktuace, způsoby kódování informací a údajů o zaměstnancích na děrovacích štítcích, výzkum motivačních činitelů při práci atd.

Podobným typem pracoviště je psychologická poradna při oddělení bezpečnosti Sdružení hutnických závodů v Katovicích. Jsou tu zaměstnání tři pracovníci, zabývající se analýzou práce vybraných profesí v hutích, jako např. jeřáb-níci, řidiči exkavátorů, operátorů, řidiči různých typů elektrokrár. Analýza je podkladem pro vypracování systému výcviku a výběru. V příštím roce bude provádět rozbor 15 povolání elektrotechnických. V současné době jsou budo-vána pracoviště na třech velkých hutích, jež budou metodicky řízena praco-vištěm na Sdružení. Ve Slezsku je mimo to 10 důlních sdružení, v nichž pra-cuje t. č. asi 70 psychologů práce.

V Nové Huti u Krakova je při Závodní poliklinice psychologické pracoviště s nejdelší tradicí v Polsku. Vedoucí dr. Arabski je autorem psychologického profesigrafického schématu, který je používán na mnoha pracovištích průmyslové psychologie. Studenti Jagelonské university v Krakově vykonávají na tomto pracovišti svou práci v závěrečné fázi studia (specializace psychologie práce).

Pracoviště při Polské akademii věd a na universitě

Při Polské akademii nauk je Psychometrická laboratoř. Vedoucí laboratoře je dr. Chojnowski. Pracuje tu celkem 11 psychologů, jejichž vlastní pracovní náplň tvoří příprava testovacích metod pro průmysl. Jsou připravovány (hlavně podle amerických metod) soubory (baterie) testů pro různé profese, např. pro úředníky, inženýry atd. Tato práce je však stále jen výzkumného charakteru a žádné nové metody nebyly předány psychologům v závodech. Na velkých reprezentativních vzorcích je prováděna standartizace a validizace testů. Pro zpracování výsledků má laboratoř nejnovější americký elektronkový přístroj. Laboratoř má k dispozici obsáhlou knihovnu veškeré současné literatury všech psychologických disciplín (ročně je pro tyto účely plánováno 100 000 zlotých).

Z universitních pracovišť jsem navštívil katedru psychologie Jagelonské university v Krakově, kterou vede prof. Szewczenko. Psychologii studuje v součas-ném I. ročníku údajně asi 70 studentů. V posledních dvou letech studia je specializace na psychologii práce, klinickou a pedagogickou.

Přehled názvů (adres) institucí, jež byly v rámci studijní cesty navštíveny

Pracoviště psychického zdraví

1. Poradnia psichičnego zdrowia, Warszawa, Sobieskiego ul., řed. Koskiewicz Bronisław
ved. psycholog. odd. pro mládež: doc. Spionek Halina
ved. psycholog odd. pro dospělé: mgr Walaniová Genowefa
2. Poradnia psichičnego zdrowia, Warszawa, Jasna ul. 19; vedoucí dr. Skwarczova Hanna
3. Instytut Psychoneurologiczny, Pruszkow u Warszawy, ul. Partyzantów, mgr Ostaszowska J.
mgr. Bigo B.

Psychologická pracoviště při ústavech

1. Centralnyj instytut ochrany pracy, Warszawa, ul. Taruka 1., ved. psych. odd. mgr Okón
2. Instytut Medycyny Pracy v Przemysle Węglowym i Hutnicznym, Katowice, ul. Stavova 19, řed. prof. Frankiewicz

3. Institut ekonomiki i organizacie v przemysle, Warszawa, plac Trzech Kryzy
řed. doc. Epstein,
ved. psych. odd. dr. Kowalcuk

Psychologická pracovišťů při závodech

1. Pracownia Psychotechniczna (komunální doprava) Warszawa, ul. Redutowa 27, ved. mgr Gawet
2. Pracownia Psychologii PKP (železnice) Warszawa, ul. Aleje Jerozolimskie 107, ved. mgr Nilmer, mgr Bick
3. Zakłady mechaniczne „Ursus” Ursus u Warszawy (Pracownia Badań Psychologicznych), ved. mgr. Sumislawski J.
4. Hutniczy Ośrodek BMP Katowice, ul. Krasińskiego 8. Pracownia Psychologiczna, ved. mgr. Piróg S.
5. Zakłady Cynkowe „Szopienice”, Katowice - Szopienice, Ośrodek Psychologiczny, ved. mgr. Grudziń M.
6. Pracownia Psychologii Pracy, Huty im. Lenina, Krakow, ved. mgr. Arabski.

Pracoviště Polské akademie věd a universita v Krakově

1. Polska Akademia Nauk, Warszawa, Plac Defilad, ved. Psychometrické laboratoře prof. Chojnowski.
2. Jagellonski Uniwersitet, katedra psychologie Krakow, prof. Szewczuk.
O. Matoušek

OZNÁMENÍ ČLENŮM

Upozornění

Distribuci „Zpráv ČSPS“ vždy prováděl a také nyní obstarává sekretariát Čs. psychologické společnosti. Prosíme proto, abyste se v této věci obraceli přímo na tajemnici s. Singerovou. Zároveň upozorňujeme, že v sekretariátě je možno ještě získat i starší čísla „Zpráv“.

Redakce

Prosíme všechny členy ČSPS (SPS), aby neopomínali sdělovat nám změny adres

- a) svých bydlíšť,
- b) svých pracovišť,

abychom naše zásilky neadresovali na místa, kde často novou adresu hledá-
ného neznají. Ztrácejí se tak zbytečně cenné materiály.

Sdělujeme všem členům ČSPS specialisovaným v pedopsychologii, že ústřední výbor (prof. dr. Doležal) zajistil určitý počet výtisků překladu J. H. M u s s e n a : Handbook of Child Psychology Methods, vydaný VÚP v Praze jako účelový tisk pro potřebu našich pedopsychologů a odborných knihoven pedopsychologických pracovišť.

Vzhledem k omezenému počtu získaných překladů prosíme žadatele, aby svůj požadavek odůvodnili blíže problematikou, již se zabývají, aby publikace se dostala do rukou, kde jí je nejvíce třeba.

Do sekretariátu ČSPS došly následující knihy, jež si lze vypůjčit za podmínek obvyklých v odborných knihovnách:

- J. A. C. Brown: The social Psychology of Industry.
- L. Berkowitz: Agression a Social Psychological Analysis.
- Th. Alexander: Psychotherapy in Our Society.
- Ernest Jones: The Life and Work of Sigmund Freud.
- Fritz Riemann: Grundformen der Angst.
- W. Bitter: Krisis und Zukunft der Frau (Tagungsbericht).

Sekretariát ČSPS

Ustanovenie pracovnej skupiny sociálnej psychológie pri ČSPS

Ústredný výbor ČSPS na svojej schôdzi dňa 20. XII. 1963 ustanovil pracovnú skupinu sociálnej psychológie, do ktorej menoval prof. A. Jurovského, Dr. Sc. z Výskumného ústavu detskej psychológie v Bratislave, J. Janouška, C. Sc. z Psychologického ústavu KU v Prahe a dr. J. Šabatu z Psychologického ústavu Fil. fakulty Brnenskej university. Predsedom skupiny bol menovaný prof. Jurovský.

Vzpomínka na dr. Ladislava Srpa

V prosinci loňského roku jsme se rozloučili s dr. Ladislavem Srpem, členem výboru zdravotnické sekce ČSPS. Zemřel náhle, uprostřed práce.

Dr. Srp byl více než profesionální psycholog. Když absolvoval psychologii, měl už široké vzdělání a velkou životní zkušenost: měl doktorát přírodních věd v oboru anthropologie, měl velké znalosti v oboru biotypologie, studoval na právnické fakultě, jako kriminolog se zabýval mimo jiné delikvencí mládeže a problematiku narkomanie, měl zkušenosti novinářské, též jako redaktor odborného časopisu kriminalistického a zkušenosti s organizováním národních a mezinárodních konferencí. Především však měl promyšlenou životní koncepci, v jejímž středu byl zájem o člověka.

Proto všechno, co dr. Srp dělal, když se stal psychologem na 2. dětské klinice v Praze, nebylo žádné odborničení, žádné úzké rutinérství „klinického psychologa“. Měl schopnost vidět věci složité, kombinovat různá hlediska, uměl věci domýšlet a měl i svou víru – a při tom všem byl realista, praktik. Pracoviště, které vybudoval na dětské klinice, bylo vzorné, vybavené moderními vyšetřovacími pomůckami i laboratorním zařízením. Vše bylo na svém místě, úhledné, čisté. Dr. Srp má zásluhu na tom, že řadu pomůcek, jinak nedostupných, si mohli zdravotníci psychologové opatřit jeho prostřednictvím.

Z hlubokého zájmu o člověka vycházela též jeho výzkumná činnost. Přitahovaly ho konkrétní zdravotnické problémy, jejichž řešení znamená pomáhat člověku ke spokojenosti: zbavovat ho strachu, který je zbytečný, bolesti, která by nemusela být, omezování, jež není nezbytné, příkoří, které plyne z před-sudků či nevědomosti druhých. Otázky, které volil, nejsou snadné, pohodlné pro výzkum. Vyžadují víc, než ovládat psychologické metody, sbírat data a konvenčním způsobem je zpracovat. Vyžadují to, co právě jemu bylo vlastní: porozumění člověku v různých nuancích jeho prožívání, široký, byť globální rozhled v oborech somatické medicíny, znalost sociální problematiky.

Když zakotvil dr. Srp definitivně v psychologii, vytkl si velké studijní a výzkumné úkoly. Jenom část svého programu mohl uskutečnit během období, které trvalo něco málo přes 10 let. I tak zůstalo po něm dílo, které znamená pro zdravotnickou psychologii u nás několikrát přínos. Dr. Srp publikoval v odborných lékařských časopisech, zejména pediatrických a stomatologických, psal psychologické kapitoly do učebnic a skript, napsal monografii o psychologickém ošetřování dětí. V širokém záběru psychologické problematiky v pediatrii se soustředoval na různé stránky jednoho společného, obecného tématu: psychologie dítěte, která je předmětem lékařského vyšetření a ošetření. Studie a pojednání, které vyšly z úzké spolupráce dr. Srpa se stomatologem dr. Komínkem jednak ukazují cestu, jakou lze učinit zubní ošetření dětem snesitelnější a zároveň jsou tyto studie příspěvkem k řešení otázky spolupráce psychologa s lékařem nikoli ve slovech, ale v činech.

Spolupracovníci dr. Srpa se stali záhy jeho přáteli, v roli učitele byl současně rádcem, v roli terapeuta nejbližším člověkem, kterému se lze svěřit se vším. Je nás několik, kteří jsme měli to štěstí, být s Ladislavem Srpem po léta v úzkém osobním kontaktu, a je nás mnoho, kterým pomohl, poradil, které potěšil a povzbudil. Dobře nám rozuměl, vždy bylo o čem povídat, byl o mnohém informován a byl optimista. Měl rád hudbu, kde jsou myšlenky a city v harmonii. Takové je i Haydnovo Andantino, které jsme spolu hrávali na ukončení našich hudebních dýchánek.

Jan Srnec

**BULLETIN
SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ
SPOLOČNOSTI**

SCHÔDZKA SEKCIE PSYCHOLÓGIE VÝCHOVY A VALNÉ ZHROMAŽDENIE SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI

3. apríla 1964 o 9. hod. bola v budove Slovenského múzea pracovná schôdzka sekcie psychológie výchovy spojená s plenárnym zasadáním Slovenskej psychologickéj spoločnosti. Schôdzka bola venovaná psychologickým problémom osvojovania reči.

Program :

1. Otvorenie.
2. Doc. dr. T. Pardel, C. Sc.: Problémy psychologického výskumu osvojovania písanej reči.
3. Dr. J. Štefanovič, C. Sc.: Psychologické problémy osvojovania slovenského pravopisu u žiakov.
4. Doc. dr. O. Selecký, C. Sc.: Rozvíjanie vyjadrovacích schopností u žiakov 6.-8. ročníka ZDŠ.
5. Dr. M. Milan: Vybrané psychologické problémy gramotnosti.
6. I. Štúr, prom. psych.: Prieskum spôsobilosti čítania u žiakov na ZDŠ.
7. Kazuistika.
8. Diskusia.
8. Diskusia.

13.30 hod.: Valné zhromaždenie SPS.

1. Voľba komisií.
2. Zpráva o činnosti výboru SPS za uplynulé obdobie.
3. Zpráva o hospodárení.
4. Zpráva revíznej komisie.
5. Diskusia.
6. Voľba nového výboru SPS.
7. Záver.

PLÁN ČINNOSTI SEKCIE PSYCHOLÓGIE VÝCHOVY NA ROK 1964

Sekcia psychológie výchovy Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV v spolupráci s Katedrou psychológie Filozofickej fakulty UK a s Ústavom psychológie Filozofickej fakulty UK uskutočnila oznámené plenárne (pracovné) zasadnutie o psychologických problémoch osvojovania reči.

Vedenie sekcie pripravuje na druhú polovicu roka aj prvé dvojtyždňové postgraduálne školenie psychológov s dlhšou praxou, ktorí pracujú v školských zariadeniach (v detských domovoch, na psychologických výchovných klinikách, pedagogických inštitútoch apod.). Obsahom školenia majú byť prednášky, ktoré otvárajú nové pohľady tak do rôznych aktuálnych teoretických problémov psychologických, ako aj do niektorých otázok nápravných metód. Pravdepodobne

budú z tohto tematického okruhu: novšie koncepcie psychológie výchovy, psychológia výchovného poradenstva, psychológia defektného dieťaťa, učenie, osobnosť, psychoterapia, štatistické metódy. Plánujú sa aj prednášky z medicínskych a biologicických disciplín, ktoré sa úzko dotýkajú psychologickéj problematiky. V rámci riadených diskusných poldní sa majú prebrať niektoré témy so širším spoločenským dosahom, ako sú napr. problém voľného času u mládeže, otázky kolektívnych výchovných zariadení, problematika psychologickéj výchovnej strastlivosťi o deti a mládež a i. Program školenia majú doplniť exkurzie a premietnuté krátke filmy. Školenie bude pravdepodobne v septembri 1964 asi pre 20–25 poslucháčov. Predbežné prihlášky prijíma vedenie sekcie do konca augusta 1964.

Dr. J. Marko.

ZPRÁVY Z PSYCHOLOGICKÝCH PRACOVÍSK O ČINNOSTI v R. 1963

Ústav experimentálnej psychológie SAV

V Ústave experimentálnej psychológie SAV v Bratislave sa v roku 1963 výskum sústreďoval:

1. Na psychologické problémy vnímania vo vzťahu k učeniu.
2. Na psychologické otázky mechanizácie a automatizácie výroby.

V prvom problémovom okruhu sa v rade experimentálnych výskumov dokázalo, že vnímanie človeka možno nácvikom zlepšiť. Spôsobilosť rozlišovania sa skúmala v zrakovej oblasti (ostroť zraku, rozdielové prahy) a modelove sa dokázala možnosť prispôbovať psychické funkcie človeka k složitým podmienkam života. Niektoré z týchto výsledkov možno bezprostredne aplikovať pri posudzovaní pracovnej spôsobilosti ľudí. Okrem toho k metodológii experimentálnej psychológie prispeli výsledky získané pomocou elektrofyziologických prístupov (spracované vo forme monografie).

V druhom problémovom okruhu výskum nácviku pohybov pri obsluhu poloautomatov ukázal, že najvýhodnejšou metódou pri pracovnom nácviku v poloautomatizovanej prevádzke je progresívno-častová metóda (podrobne popísaná v záverečnej zpráve). Zatiaľ čo v praxi prevláda nateraz hrubý empirizmus, sprístupnenie tejto metódy by znamenalo urýchlenie a skvalitnenie pracovného nácviku, najmä v priemysle.

Výsledky ďalších výskumov sa týkajú optického postrehu v pracovnej činnosti a aplikácie teórie informácie v psychológii, pokiaľ ide o hlbšie chápanie subjektívnej pravdepodobnosti.

Do tlače boli pripravené dve kolektívne práce: Psychologické štúdie 6 a Psychológia v priemyselnej výrobe, ako i dve monografie. (Využitie bioelektrickej aktivity kože v experimentálnej psychológii – A. Uherík: Psychika a tuberkulóza – S. Dornič.)

V ostatnej činnosti sa dosiahol výrazného výsledku v sprístupňovaní psychologických poznatkov vydaním monografie Psychológia práce (J. Daniel), ktorá je určená pre vedúcich pracovníkov vo výrobe. Okrem toho sa uskutočnili cykly prednášok pre závody a iné inštitúcie.

Dr. D. Kováč, C. Sc.

O práci psychologov na Výskumnom ústave pedagogickom v Bratislave

V organizačnej štruktúre Výskumného ústavu pedagogického v Bratislave predstavuje jednu zo 7 skupín skupina psychológie a defektológie, ktorá je v relácii s ostatnými skupinami početne nevelká (8členná). Skupinu vedie dr. Martin Jurčo, C. Sc., a okrem neho v psychologickom oddelení skupiny pracujú: dr. Mikoláš Milan, dr. Joz. Štefanovič, C. Sc., dr. Oskár Blaškovič, C. Sc. a Marta Popperová, prom. ped. V oddelení defektológie pracujú: Vilam Gaňo, samostatný vedecký pracovník, Vladimír Predmerský a Michal Gaži, odb. pracovníci.

V r. 1963 skupina riešila v rámci štátneho plánu výskumných úloh tieto úlohy: Vývin poznávacích procesov u detí a žiakov (dr. M. Jurčo, C. Sc., M. Popperová), Záujmy študujúcej mládeže (dr. M. Jurčo, C. Sc.), programované vyučovanie (dr. M. Milan), psychologická problematika používania vedomostí v praxi v učebnom predmete slovenčina (dr. J. Štefanovič, C. Sc.), psychológia vzájomného vzťahu učiteľa a žiaka (dr. J. Štefanovič, C. Sc.), výchova mládeže k povolaniu a jeho voľbe (dr. O. Blaškovič, C. Sc.).

Pri riešení úlohy vývinu poznávacích procesov u detí a žiakov pokračovali autori vo výskume započatom v predchádzajúcom roku, pričom dr. M. Jurčo skúmal rozumový vývin detí predškolského veku a žiakov 1.—9. post. ročníka ZDS a M. Popperová vývin predstáv. Dr. M. Jurčo zhrnul výsledky svojich výskumov do obsiahlej publikácie „Rozvoj poznávacích schopností a procesov žiakov“, ktorá vyjde v SPN v Bratislave tohto roku. Na základe výskumného materiálu spracovali dr. M. Jurčo a M. Popperová štúdiu Vývin interpretovania obrázka u detí 5—16ročných“. O materiáli spracovanom v štúdií referoval dr. M. Jurčo na seminári O výskume myslenia v Olomouci. Aj ďalšie štúdie „Individuálne osobnosti žiakov a individuálny prístup vo výchove“ a „Postavenie schopností pri voľbe povolania“ vypracoval dr. M. Jurčo na základe výsledkov výskumu a štúdia uvedenej problematiky. M. Popperová spracovala výsledky svojho výskumu do zdelenia „Riadenie procesu vývinu predstáv u žiakov 5. ročníka“ na I. sjazd Slovenskej psychologickéj spoločnosti. Bude publikované v sjazdovom zborníku a po ďalšom rozpracovaní v časopise Jednotná škola.

V rámci výskumnej úlohy „Záujmy študujúcej mládeže“ získal dr. M. Jurčo materiál metódou katalógu kníh od žiakov 13 tried rôznych škôl na Slovensku a spracováva ho do štúdie.

Dr. M. Milan v spolupráci s pracovníkmi ostatných skupín priekopnícky riešil problematiku programového vyučovania v prírodných vedách (chémií) a v slovenskom jazyku. Bol spoluautorom viacerých programov pri vyučovaní týchto predmetov, vypracoval ideový návrh a viedol výrobu prototypu učiaceho stroja: VÚP-1. Bol spoluautorom štúdií a zpráv, v ktorých sa spracovali výsledky uvedených výskumov, pričom aj samostatne publikoval nasledujúce štúdie: „Súčasný rozvoj vied a otázky teórie a praxe vyučovania“, „Programové učenie, kybernetika — pokus na SVŠ“, „Kybernetika a psychológia“. Dr. M. Milan vyvíjal aj bohatú konzultačnú činnosť v problematike programového vyučovania a učiacich strojov, pričom súbežne sledoval aj problematiku psychologického vývinu dieťaťa predškolského veku, z ktorej publikoval tri štúdie.

V psychologickéj problematike používania vedomostí v praxi skúmal dr. J. Štefanovič vzťah medzi znalosťou gramaticko-pravopisnej teórie a praktickým ovládaním pravopisu. Na základe výskumu vypracoval štúdie: „Prečo majú žiaci ťažkosti pri osvojovaní pravopisu“, „Pravopisná norma a pravopisné vyučovanie na školách“, „Programové učenie a pravopisné vyučovanie“.

V psychologickú problematiku vzájomného vzťahu medzi učiteľom a žiakom skúmal dr. J. Štefanovič povahu tohto vzťahu a činiteľov, ktoré ho ovplyvňujú od vstupu dieťaťa do školy až po maturitu. Výsledky výskumu a štúdia uvedenej problematiky publikoval v samostatnej obsiahlejšej práci „Psychológia vzťahu medzi učiteľom a žiakom“, ktorá vyjde v SPN t. r., a v štúdiu „Zástož niektorých činiteľov pri vytváraní vzájomného vzťahu medzi učiteľom a žiakom“. Dr. J. Štefanovič spolupracoval aj na tvorbe celoštátnej učebnice psychológie pre pedagogické školy, do ktorej vypracoval 5 kapitol.

V rámci riešenia úlohy „Výchova mládeže k povolaniu a jeho voľbe“ dr. O. Blaškovič na základe výskumu a štúdia problematiky vypracoval kandidátsku dizertačnú prácu „Psychologické problémy výchovy k voľbe povolania“. Časť výskumného materiálu spracoval aj do referátu na I. sjazd Slovenskej psychologicko-psycho-logickej spoločnosti a do štúdie „Zaujmy mládeže o povolanie a niektoré otázky výchovného poradenstva“ a „Výchova žiakov k povolaniu a jeho voľbe“. Výsledky výskumu použil aj v zpráve „O niektorých problémoch profesionálnej orientácie v ČSSR“, ktorú predniesol na zasadnutí expertov UNESCO v Gautingu (NSR) a ktorá mala kladný medzinárodný ohlas. Menovaný usmerňoval prácu výchovných poradcov na Slovensku a svoje výskumy i skúsenosti z tejto oblasti publikoval v štúdiu „Problémy práce a postavenie výchovného poradcu na škole“. Spolu s dr. J. Koščom zredigoval publikáciu „Problémy výchovy žiakov k povolaniu a jeho voľbe“.

Popri výskume a publikovaní jeho výsledkov venovali sa psychologickí pracovníci VÚP aj popularizačnej prednáškovej, školiacej a posudkovo-konzultačnej činnosti, pracovali v rôznych organizáciách, komisiách, redakčných radách apod. Tak napr. za rok 1963 napísali celkovo (okrem uvedených samostatných publikácií a štúdií) 13 článkov, predniesli 34 prednášok a referátov, viedli 5 seminárov a inštruktáží, poskytli 12 konzultácií a vypracovali 25 odborných posudkov, predniesli 4 rozhlasové resp. televízne relácie, preložili 1 publikáciu a 7 štúdií, boli členmi redakčných rád 7 časopisov a pod.

Dr. J. Štefanovič, C. Sc.

Z činnosti Psychologickej výchovnej kliniky v Košiciach

Hlavným poslaním kliniky bola aj v uplynulom roku 1963 diagnosticko-poradenská a nápravno-výchovná starostlivosť o ťažkovychovateľnú mládež, o deti a mládež s poruchami vývoja, ktoré sa vymykajú metódam bežného výchovného ovplyvňovania.

Na ústave bolo k 31. XII. 1963 systemizovaných 10 miest. Z toho bolo obsadených: 5 odborných pracovníkov, 2 sociálne pracovníce, 1 vývojový technik, 1 administratívna sila a 1 zriaďovateľ. Neobsadené bolo 1 miesto odb. pracovníka. Okrem toho pracovali na klinike externí pracovníci: detský neurológ, psychiater, defektológ, logopéd a klinický psychológ.

V roku 1963 zaznamenali sme na klinike 2790 návštev a konzultácií. Hlbšie bolo vyšetrených, reedukovaných resp. i liečených za spolupráce s príslušným odb. lekárom 497 detí a mladistvých. Z toho bolo chlapcov 357 (70,8 %), dievčat 145 (29,2 %).

Okrem toho vykonávali sociálne pracovníce i psychológovia v teréne, v rodinách a na školách v záujme úspešnej reedukácie a úpravy sociálneho prostredia vyšetrených prípadov spolu 320 návštev. Nápravno-výchovné zásahy a odborná pomoc kliniky bola u vyšetrených prípadov úspešná približne z dvoch tretín. Asi 10 % tvoria prípady neuzavreté, ktoré sa ešte sledujú, 12,5 % prípadov bolo umiestnených v DD, OŠ a pod.; 3,5 % prípadov bolo zo strany rodičov.

Našu odbornú pomoc vyhľadávali: školy – 184 prípadov (37 %), rodičia – 119 (23,9 %), Detská klinika KÚNZ – 61 (12,2 %), školskí a odborní lekári – 55 (11 %), detské domovy a ústavy – 33 (6,6 %), logopedické poradne – 27 (5,4 %), súdy prokuratúry a VB – 16 (3,2 %), ONV - odb. šk. – 2 (0,7 %).

Podľa vekového rozdelenia javí sa súbor vyšetrených nasledovne: 3–5 rokov 14,3 % prípadov, 6–11 rokov 47,1 % prípadov, 11–15 rokov 26,6 % prípadov a nad 18 rokov 12 % prípadov.

Prehľad prípadov podľa diagnostických skupín:

Č.	Názov skupiny	Percentuálne zastúpenie
1.	Poruchy správania (poruchy pozornosti, poruchy citové, poruchy v motorickej oblasti, poruchy osobnosti charakteru, povahové poruchy, poruchy sociálnych vzťahov: nepodrobivosť, vzdorovitosť, negativizmus, agresivita, antisociálne správanie a delikvencia, poruchy návykov a neurotické poruchy a pod.)	42,2
2.	Defekty (slabomyseľnosť, defekty zmyslov a pod.)	31,4
3.	Ťažkosti v učení (vážne zaostávanie v učení, chronické neprospešovanie, nerovnomerný alebo zabrzdený duševný vývoj, dyslexie, dysgrafia a iné)	14,1
4.	Rečové poruchy a senzorické poruchy	8,6
5.	Kombinované prípady (defekty rozumu s následnými poruchami v správaní, poruchy sociálneho vývinu s ťažkosťami v učení a pod.)	2,9
6	Odstúpené z kompetencie PVK	0,8
	Spolu	100,0 %

Predložený prehľad má len orientačný význam. Väčšinou ide o poruchy kombinované, kde sa preplietajú príčiny s dôsledkami, t.j. premietajú sa nám do viacerých skupín a niekedy je veľmi problematické, ktorý znak sa považuje za dominantný. Približne u dvoch tretín vyšetrených prípadov vznikali poruchy správania a učenia na celkom intaktnom, zdravom organizme. Len asi u

jednej tretiny sa vyvíjalo difícilné správanie na podklade biologicky oslabeného alebo poškodeného organizmu, ktorý poskytoval obvyčajne veľmi vhodný neuroterén pre vznik rozmanitých vývojových a výchovných ťažkostí najmä v interakcii s patogénnymi psychosociálnymi vplyvmi prostredia.

Výskumná práca kliniky bola zameraná na úlohy štátneho výskumu a na fakultné úlohy takto:

1. Úloha štátneho plánu XIV-2-2-2 „Psychologická problematika školských neúspechov – osobnosť neprospeievajúceho žiaka“ (J. Hvozdič). Koordinátorom tejto úlohy v štátnom výskume je člen korešpondent ČSAV prof. dr. Vilém Chmelař. V r. 1963 uskutočnil sa hlbší psychologický výskum osobnosti týchto žiakov priamo v praxi i laboratórnymi diagnostickými psychologickými pomôckami. V r. 1964 sa výskum ukončí a výsledky spracujú.

2. Fakultná úloha: „Psychologické problémy výchovy zanedbaných cigánskych detí“ (F. Olejár). Riešiteľ urobil výskum stavu asimilačného procesu cigánskych občanov v osadách východoslovenského kraja a uskutočnil dlhodobé sledovanie vybranej skupiny cigánskych detí školského veku s ohľadom na ich adaptáciu v školskom prostredí.

3. Fakultná úloha: „Príspevky k štatistickej metodike zisťovania funkčných závislostí medzi psychickými javmi (E. Fraenkel). Pokračovalo sa v spracovaní materiálu a výsledkov, získaných pri štandardizácii laboratórných psychodiagnostických pomôcok na zdravej populácii detí a u určitých skupín narušenej mládeže.

Publikačná činnosť:

J. Hvozdič: a) „Vzťah žiaka k školskej práci“ (výskumná monografia, zadaná bola do tlače v auguste 1963 SPN v Bratislave). b) „Citová výchova k ľudskosti (stať uverejnená vo vysokoškolskej učebnici pedagogiky, red. O. Chlup a J. Kopecký). c) „Vzťah žiaka k učeniu a k práci a niektoré podstatné činitele“ (zadané do tlače v Sborníku z I. sjazdu slovenských psychológov).

F. Olejár – J. Hvozdič: Na pomoc školám – O otázkach ťažkovychovateľnosti školskej mládeže (brožúra – vyšla v máji 1963).

E. Fraenkel a kol.: a) „K otázkam voľby povolania mládeže“ (brožúra) b) „Naše experimentálne skúsenosti pri výskume vizuálnej pamäti žiakov pomocou série podnetov“ (zadané do tlače v Sborníku prác Pedagogického inštitútu v Košiciach).

E. Fraenkel - Lukasiewicz: „Príspevok k metódam na hodnotenie protibolestivého účinku liekov (Čs. farmácia, 1963, 2).

Okrem toho uverejnili pracovníci PVK 6 menších popularizačných článkov a predniesli niekoľko prednášok v Čs. rozhlase.

Osobitnú starostlivosť venovali pracovníci kliniky v uplynulom roku **prevencii výskytu ťažkovychovateľnosti** u detí najmä akciami medzi rodičmi, učiteľmi a vychovávateľmi detských domovov, žiackych domovov a odborných učňovských učilišť. PVK usporiadala tri celodenné semináre so zameraním na uvedenú tematiku pre riaditeľov škôl a pre vychovávateľov žiackych a učňovských domovov. Na pedagogických radách škôl a na schôdkoch ZRPŠ predniesli pracovníci 48 prednášok. Ústav úzko spolupracoval aj s Odborom školstva a kultúry Východoslovenského KNV, ako aj ONV, so školskými lekármi, s orgánmi starostlivosti o mládež a spolupracoval pri odbornom a metodickom vedení okresných komisií pre mládež vyžadujúcu osobitnú starostlivosť, ako aj s oddeleniami VB pre mládež.

Psychologické laboratórium slúžilo najmä k spresneniu diagnostikovania osobnosti difícilných detí, k výskumným cieľom, ako aj k názornému vyučovaniu psychológie na Pedagogickom inštitúte v Košiciach. Vyvinuli sa niektoré nové pomôcky na vyšetrenie citlivosti analyzátorov, na meranie reakčnej rýchlosti,

zdokonalil sa prístroj na vytváranie dynamického stereotypu zavedením automatického dávkovania času a rozšírením programu. Okrem toho zhotovili sa niektoré pomôcky slúžiace pre poradenstvo pri voľbe povolania u niektorých typov ťažko učiteľnej a defektnej mládeže.

dr. J. Hvozdič

ČINNOSŤ PSYCHOLOGICKÝCH PRACOVÍSK NA PEDAGOGICKÝCH INŠTITÚTOCH

Katedra psychológie na PI v Trnave

Roku 1961 sa na PI v Trnave vytvorila samostatná katedra psychológie. To znamenalo vytvorenie nielen lepších materiálnych podmienok (priestory, pomôcky, prístroje, zariadenia), ale aj skvalitnenie pedagogickej práce a vytvorenie vedeckovýskumného pracoviska. Katedra má t. č. prístroje a pomôcky v hodnote vyše 100 000 Kčs. Súbežne s rastom úloh zvýšil sa počet pracovníkov katedry postupne na 8. V škol. roku 1963–64 pracovali na katedre:

doc. dr. Jozef Kuric, vedúci katedry, odb. asist. dr. Jozef Rosina, tajomník katedry, odb. asist. Ľuba Klindová, odb. asist. Teofil Gazdík, odb. asist. Terézia Sedláková, odb. asist. Andrej Gronský, odb. asist. Ján Baliga, Fedor Galáš, tech. asist.

Vedecko-výskumná a publikačná činnosť je neoddeliteľnou súčasťou práce katedry.

Doc. dr. J. Kuric pokračuje vo výskumnej práci na tému „Vývin estetického čítania detí a mládeže na základe prenikania do maliarskych výtvarných diel“ a súčasne sa venuje otázkam seba výchovy a seba vzdelávania. Publikoval knihy „Poznajte svoje dieťa“ a „Rodičom o deťoch“. Je hlavným autorom celoštátnej učebnice vývinovej psychológie pre pedagogické inštitúty a pripravuje do tlače publikáciu „Život a seba výchova mládeže“. Publikoval aj dve väčšie štúdie v zborníkoch PI v Trnave a pripravuje ako hlavný redaktor celoštátny zborník psychologických štúdií z pedagogických inštitútov. Bol poverený riadením výskumnej práce na rezortnej úlohe pedagogických inštitútov: „Psychológia žiaka ZDS a učňovských škôl“.

Dr. J. Rosina pokračuje vo výskumnej práci na tému „Vplyv výrobných prác na utváranie osobnosti žiakov“ (prípravované ako kand. práca). Je hlavným autorom celoštátnej učebnice všeobecnej psychológie pre pedagogické inštitúty, publikoval dve štúdie a niekoľko recenzií. Bol poverený riadením výskumnej práce na rezortnej úlohe pedagogických inštitútov „Metodika psychológie“.

Ľ. Klindová pracuje na téme „Zástožnosť pri vývine myslenia“. Je hlavnou autorkou učebnice psychológie pre pedagogické školy (materské), spoluautorkou učebnice vývinovej psychológie pre pedagogické inštitúty, spoluautorkou knihy „Hry detí predškolského veku“, ktorá má v preklade vyjsť aj v SSSR. Napísala a preložila viac článkov.

T. Sedláková skúma psychologickú problematiku žiackej knižky a problematiku vytvárania kultúrnych návykov. Napísala štúdiu do zborníka PI a niekoľko článkov.

A. Gronský sa zaoberá otázkou formovania osobnosti dospelého človeka, najmä v súvislosti s kultúro-osvetovou prácou.

Dr. T. Gazdík a J. Baliga sa venujú otázkam profesionálnej orientácie mládeže.

Kandidátske skúšky bez aspirantúry robia na Filozofickej fakulte UK v Bratislave dr. J. Rosina a L. Klindová a pripravuje sa na ne na Ústave experimentálnej psychológie SAV doc. dr. J. Kuric.

Členovia katedry sa zúčastňujú na práci Slovenskej psychologickéj spoločnosti ako členovia alebo funkcionári.

Katedra nadviazala **styky so zahraničím**. Katedru navštívil doc. dr. József Baló z Debrecína, vedecký asistent Hans Flamme z Lipska, prof. Konopnicki z Krakova a niekoľko delegácií z afrických štátov. Plánujú sa aj cesty pracovníkov katedry do zahraničia.

Dalšie perspektívy. V lete t. r. sa katedra presťahuje do nových priestorov v novostavbe PI, čím opäť získá lepšie podmienky pre svoju prácu. V novostavbe sa už robia prípravy na vybudovanie kabinetu a psychologického laboratória (so zvukotesnou komorou). Katedra je už teraz dobre vybavená modernými audiovizuálnymi pomôckami. Veľkou pomocou katedry je technický asistent, ktorý bude zhotovovať ďalšie zariadenia. Katedra zameria svoju výskumnú činnosť na výskum osobnosti žiaka ZDS, pre ktorú pripravujú učiteľov pedagogické inštitúty.

Katedra psychológie na PI v Nitre

So vznikom PI v Nitre v škol. roku 1959/60 sa organizačne vybudovala katedra pedagogiky. Psychológia tvorila jej sekciu a mala dvoch členov. Keďže PI v Nitre zaznamenal v roku 1960/61 veľký kvantitatívny rast pričlenilo sa k nemu i maďarské oddelenie, bolo potrebné organizačne dobudovať sekciu psychológie na samostatnú katedru. Od škol. roku 1961/62 tvorí katedra psychológie samostatnú zložku PI v Nitre. Táto skutočnosť umožnilo budovať katedru psychológie ako pracovisko, ktoré je schopné plniť náročné výchovno-vyučovacie úlohy a podľa potreby vykonávať i vedecko-výskumné práce. Vedúci katedry odb. asistent Milan Jozaf navštívil NDR. Skúsenosti, ktoré tu získal uplatňoval pri materiálnom vybavení katedry a pri inštalovaní psychologického laboratória.

V súčasnom období pracuje na katedre 9 členov: vedúci katedry odb. asist. Milan Jozaf, vedecký aspirant, odb. asist. Eugen Gnoth, odb. asist. Zoltán Kovács, odb. asist. Štefan Knotek, Jozef Stančík, Vojtech Darnadi a asist. Myrna Smitková uskutočňujú výuku psychológie. Katedra psychológie je nateraz kádrove vybudovaná.

Členovia katedry študujú a podľa plánu vedecko-výskumných úloh školy pracujú na kolektívnej rezortnej výskumnej úlohe „Psychologická funkcia didaktického procesu pri riadení pozornosti žiaka“. Prácu plánujú ukončiť v r. 1970. Vedúci katedry Milan Jozaf pracuje na kandidátskej dizertačnej práci „Vplyv pozornosti na prospech žiakov“. Pre tento účel udržiavajú pracovníci katedry priamy kontakt so školami, sledujú a psychologicky analyzujú prácu učiteľov na vyučovacej hodine a pripravujú metodiku pre výskum pozornosti. Získané výsledky pozorovania poskytujú učiteľom pre skvalitnenie práce, a to formou rôznych akcií, ako sú pedagogicko-psychologické akadémie, semináre. V tomto smere dosahujú pracovníci katedry isté pozitívne výsledky. Pracovník katedry Štefan Knotek publikoval vo Vedeckom zborníku PI štúdiu „Psychologické problémy kybernetiky“. Do maďarských časopisov publikuje Zoltán Kovács.

Koncom kalendárneho roku 1964 bude dokončená novostavba PI. V nej je projektované i psychologické laboratórium, ktoré svojou modernosťou dosiahne vysokú technickú úroveň. Výskumná práca katedry sa tým skvalitní a zintenzívni. Pracovníci katedry plánujú vykonávať psychologickú, diagnostickú a poradenskú službu pre školy svojho obvodu.

Katedra uskutočňuje i pomerne široké styky so zahraničnými pedagogickými školami, najmä v otázkach získavania skúseností z výuky psychológie na Vysokej škole pedagogickej v Gdansku (T. Nowogrodski), na Vysokej škole pedagogickej v Szegede (dr. Geréb) i s Pedagogickým inštitútom v Büstrowe. V najkratšom čase sa plánuje návšteva Vysokej školy pedagogickej v Szegede, aby sa získali poznatky pre prácu v psychologickom laboratornom výskume.

E. Gnoth

Katedra pedagogiky a psychológie na PI v Banskej Bystrici

Na úseku psychológie pracujú traja členovia katedry. Pre rôzne organizačné zmeny pedagogických inštitútov, ktoré sa každoročne opakujú, nebolo zatiaľ možné venovať sa rozsiahlejšej vedecko-výskumnej činnosti. Členovia katedry pracovali na nasledujúcich úlohách: Výskum v oblasti psychológie dospievania so zreteľom na charakteristické osobitosti telesného a duševného vývinu tohto obdobia. Vykonaný bol výskum záujmovej činnosti žiakov ZDŠ na miestnych školách anketovou metódou. Pre neúplnosť údajov nebolo možné dospieť k patričným zovšeobecneniam. Členovia katedry sa zaoberali tiež skúmaním socialistického vzťahu k práci.

Pre krajský seminár dedinských učiteľov v roku 1963 sa študovala problematika málotridných škôl (príčiny zaostávania žiakov, vplyv predškolskej výchovy na výchovu v škole, problém detí cigánskeho pôvodu a pod.). Uvedená problematika je zložitá a vyžaduje si dlhší prieskum a sledovanie. Katedra prispela svojou účasťou k náplni ideologickej konferencie na PI v Bystrici v roku 1963 v otázke sexuálnych vzťahov medzi mladým ľuďmi - poslucháčmi PI, v otázkach didaktickej prestavby štúdia na PI a i. Z češtiny bola preložená Vývinová psychológia pre pedagogické inštitúty.

V súčasnej dobe sa pracuje individuálne na výskume niektorých aspektov voľby povolania so zameraním na obdobie puberty. Problém pozostáva v zisťovaní a v zhodnotení rôznych prejavov duševných vlastností, o ktorých možno predpokladať, že sú v korelácii s psychickými dispozíciami pubescenta pre určité povolanie. Ďalšou záujmovou sférou činnosti pracovníkov katedry, ktorú chcú realizovať, je profil osobnosti socialistického učiteľa.

V januári 1964 katedra usporiadala krajský seminár o využití kybernetiky v pedagogike a v psychológii.

J. Koday

Katedra pedagogiky a psychológie na PI v Prešove

Na Pedagogickom inštitúte v Prešove vzhľadom na špecifické zameranie školy nie je zriadená zvláštna katedra psychológie. Na ústave psych. sú t. č. títo pracovníci: prom. ped. E. Šimová, odb. asist., prom. psych. J. Šišovský, odb. asist., prom. ped. A. Gabal'ová, odb. asist., prom. ped. M. Kalstová, odb. asist.

Publikačná činnosť pracovníkov: V časopise Osvetová práca: „O psychologických otázkach osvetového pôsobenia“, „O psychologických otázkach kontroly účinnosti osvetového pôsobenia“. V časopise Družno vpered (ukrajinský časopis, vydávaný v Prešove): „O výchove mládeže k vedeckému svetonázoru“, „O psychologických problémoch voľby povolania u mládeže končiacej ZDŠ“, „O psychologických otázkach škodlivosti náboženskej výchovy“. V časopise Nové žitja (tyždenník pre ukrajinských občanov vydávaný v Prešove): Diskusné príspevky: O priateľstve a láske.

Pre Spoločnosť pre šírenie politických a vedeckých poznatkov sa pripravuje prednáška: O niektorých psychologických otázkach vo výchove dospelých.

Všetci členovia ústavu prednášajú v Spoločnosti pre šírenie politických a vedeckých poznatkov. Zúčastňujú sa na práci v rodičovských akadémiách v Prešove a v prešovskom okrese.

Ako určitú zvláštnosť nášho pracoviska možno uviesť cyklus prednášok v závodoch Križík a ZKL: O psychologických a pedagogických otázkach pri výchove dospelých.

Dalej prednášali pracovníci katedry v podnikovom inštitúte v závode Chemko-Strážske pre inžinierov bez pedagogického vzdelania: O pedagogike a psychológii vyučovania na podnikových inštitútoch.

S. Šimová, odb. asistentka, zúčastňuje sa na práci poradne pre prípravu snúbencov pre vstup do manželstva. Poradňa je zriadená aktívom pre občianske záležitosti pri MsNV. O činnosti poradne vyšla publikácia: „Na cestu do života“, vydala Osveta, Bratislava 1963. Menovaná pracuje na výskumnej práci: Problémy výchovy mládeže k manželstvu a rodičovstvu.

Další pracovníci plánujú robiť psychologický výzkum z problematiky vysokoškolskej pedagogiky (Vzťah učiteľa a študenta na PI).

Okrem už dosiaľ uvedeného s. E. Šimová publikovala v časopise Rodina a škola článok „Dieťa u lekára“.

Pre vnútornú potrebu školy pripravil J. Šišovský Metodické pokyny k štúdiu obcej psychológie.

z. doc. J. Šperka, ved, katedry

**„Zprávy Československé psychologické společnosti
při Československé akademii věd“**

**„Bulletin Slovenskej psychologickéj spoločnosti
pri Slovenskej akadémii vied“, č 8–9 (1964).**

Vydává Československá psychologická společnost. Redakce: Praha 1,
Hradčanské nám. 5 ● Administrace: Praha 2, Vyšehrad. nábf. B. Engelse 6 ●
Vytiskly Středočeské tiskárny, n. p., provoz. 215, Benešov, tř. K. Gottwalda 738
1375 - 64 – E-01*41401